НАЦИОНАЛЬНАЯ
БИБЛИОТЕКА
РЕСПУБЛИКИ ТЫВА
ИМ. А.С.ПУШКИНА

ШЫН

Ниитилел-политиктиг солун

1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 12
(17500)

2008 чылдың
ФЕВРАЛЬ 5,
вторник

Садар өртээ
4 рубль.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ КАМБЫ-ЛАМА ЭРГЕЛЕЛИНИҢ
КЫЙГЫРЫЫ

Хүндүлүг чонувус! Шагаа бүдүүзүнде Силер бүгүдеге Тыванын лама-башкыларының болгаш бодумнуң өмүнээмден сеткиливис ханызындан күчүлүг Күске чылын таварыштыр изиг байырны чедирип тур бис!

Шагаа — чаагай чаңчылдарның дээжизи болур ыдыктыг байырлал, ыдыктыг Ак ай! Бо ай чырыткылыг, дээди, тиилекчи, деңнеп четпес мерген угаанныг Будда Шакуьямуни Башкывыс айның 15 чаазынга чедир илбишиди, хуулгаазыннарын көргүскени-биле Ыдыктыг болуп турар.

Ындыг болганда, он чедиги алдан чылдарның үшкү он ийиги эргилдези эгелеп турары-биле онзагай болгаш чаа үениң база бир улуг төөгүзүнүң арыннарының эгелээни бо-дур! Бистиң эгелээшкиннеривистен моон соңгаар амыдыралывыс кол хамааржыр.

Чонувустуң чаагай чуртталгазы, чуртувустуң делегейде чурттар-биле деңге сайзыралы, бот-боттарывыска хумагалыг, эпнайыралывыстың быжыг болуру келир үеде салгалывыстың мөзү-бүдүжүнүң шынарлыг болуру, амыдыралдың аар-бергезин үлежип эртери шуптувуска улуг харыысалга бооп онаажып турар.

Тывавыстың келир үези бистерниң шуптувустуң арыг-шынчы арын-нүүрүвүсте дээрзин утпаалыңар, чонум!

Ынчангаш хүндүлүг чонувус, Шагаавыстың айын ак сеткил-биле, арагалаашкын, таакпылаашкын болгаш өске-даа күзенчиг эвес багай чаңчылдар нокка, ажы-төлүвүске, бот-боттарывыска үлегер-чижек кылдыр ыдыктап, сүзүглеп эрттирерин кыйгырып тур мен!

Он ийи чылдың эгезин канчаар эгелеп алыр бис, 12 чылдар шупту ындыг болур.

Үнүп келир чылдарның баштыңы Күске чылының Шагаазы-биле бүгү тыва чонувуска өөрүшкүнү, аас-кежикти, күзээн күзелдери боттанырын, ак орукту, өөредилгениң делгем оруу чуртталгага бергелерни чиигибиле ажып эртеринге улуг идигни сөңнээрин күзедивис. Үш Эртине Силер бүгүдени камгалап, карактаар-ла болзунам!

Шагаа-биле! Бүгүдеге экини, Күске чылын менди-чаагай уткуп алырыңарны сеткиливис ханызындан күзедивис, хүндүлүг чонум!

Тыва Республиканың Камбы-ламазы Джамбел ЛОДОЙ.

РОССИЯНЫҢ ЭЛЭЭР ЧОРУК, КАДЫКШЫЛ НИИТИЛЕЛИНИҢ ТЫВАДА САЛБЫРЫНЫҢ БАШТААР ЧЕРИНИҢ ТЫВА ЧОНГА
КЫЙГЫРЫЫ

Хүндүлүг чонувус!

2008 чылда Россия Федерациязында «Өг-бүле чылының» Шагаа байырлалын таварыштыр Силерге кадык-чаагай амыдырал дээш ажылдап турар хөй-ниити суртаалчыларывыстың мурнундан өөрүшкүнүң байырын чедирип, үнүп келир сарыг чер Күске чылы-биле кан дег кадыкшылды, омакшылды, аас-кежикти, бай-шыырак амыдыралды күзеп тур мен.

Өг-бүле чылында амыдыралдың шынарын улам экижидип хөгжүдеринге аныяк өг-бүлелерниң эзлеринге кадык-шыырак салгакчыларны белеткээринче кыйгырып тур мен.

Өг-бүле ургларга амыдыралдың эге билиглерин бээр школа, бичии коллектив, бичии ажыл-агый, бичии күрүне, бичии ниитилел болганда, бистиң аныяк өг-бүлелеривис ажылгыр, эртем-билиглиг, сайзыраңгай сагыш-сеткилдиг болганда, ажы-төлүн бүгү талазы-биле кижизидер, арагалаар, таакпылаар, наркотиктиг бүдүмелдер ажыглаар, каржы-хажагай күзенчиг эвес чүүлдерге удур кижизидип, шын угланыышкыннарны бээриңерни кыйгырып тур мен.

Бо төөгүлүг чылдың Шагаазының Ак айның эртип турар байырлалын таварыштыр Тыванын хоорай, суурларының школаларында, социал хөгжүлде төптеринде, ургларда албан черлеринде тургустунуп турар кадыкшыл клубтарының удуртукчуларынга, активчилеринге, оларның дузалакчылары аныяк ада-иелерге кадыкшыл ниитилелиниң баштаар чериниң мурнундан мөгейип, хүндүткелдиң байырын чедирдим.

Төөгүлүг ажыл-ишчи чылывыстың сарыг чер Күске чылының Шагаа байырлалының Ак айын пиво-хымыс, арага-дары ишпейн, тайбың болгаш арыг эрттиреринче чаңгыс чер-чурттугларымны кыйгырып тур мен.

Өөр чонувустуң бедик өөрүшкү-маннайын хөмүртер карартып болур арага-дары делгелгези, арагалаар, таакпылаар чорук ыразын, сөнезин!

Хүндүлүг чонум!

Шагаавыстың Ак айында ак сүттү чажып, аъш-чемни делгеп алгаш, ырлыг-шоорлуг, оюн-тоглаалыг, бедик мөзүлүг, көдүрлүүшкүннүг уткуулуңар!

Россияның элээр чорук болгаш кадыкшыл ниитилелиниң Тыва Республикада салбырының удуртукчузу Н.Б.ТЫРТЫК-КАРА.

"ХОРУМ-ДАГ" бөлүү

«Тоолай» продюсер төвүнүң «Хорум-Даг» бөлүүнде Алдынай Алдын-Херел Хөөмей чылынга тураскаадып бодунуң баштайгы гастрольдарын Тыва Республиканың Культура яамызының дорт деткимчези-биле эгелээр. Концерттер республиканың бүгү кожууннарынга эртер.

Бөлүктүң кежигүннеринче хөөмей-сыгыттың мастери, ат-сураглыг «Хүн-Хүртү» бөлүүнге ажылдап турган Анатолий Куулар, Тыва Республиканың алдарлыг артизи Титов Санчат, делегейде ат-сураа алгаан хам Николай Ооржак олар кирип турар. Концерттер үндүреринден аңгыда, бөлүк эрги шагның национал хөгжүм херекселдерин камгалап-кадагалап арттырарының айтырыын көдүрүп, ону кылырының технологиязын өөренир. Ам безин олар элээн каш ховар дээн хөгжүм херекселдерин чаартып кылган. Оларның аразында игил, бызаанчы, хомус, кеңгире, дүнгүр, амырга, шоор, чадаган, дошпулуур бар. Анатолий Куулар-ның чогаадыкчы ажылы чүгле национал тыва хөгжүм-биле холбашкан эвес, а делегейге ат-сураа билдингир хөгжүмчүлер Фрэнк Заппа, Стив Уандер олар-биле база «Чив-тинс», «Кронос квартет», «Коддо» бөлүктер-биле кады ажылдаар аргалыг болган. Ындыг байлак дуржулгазын Анатолий Куулар аныяктар-биле үлежип чоруур.

Оюмаа ДОНГАК.

Россия Федерациязының күрүне шаңналдары-биле шаңнаарының дугайында

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИЗИНИҢ ЧАРЛЫКТАРЫ

Кадык камгалалының адырынга ачыхавыяазы болгаш хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш

«Россия Федерациязының алдарлыг эмчизи» хүндүлүг атты

Тыва Республиканың Кызыл хоорай чагыргазының кадык камгалал килдизиниң начальниги **Валерий Николаевич Шиирипейге** тыпсыр.

Москва, Кремль
2007 чылдың декабрь 20
№ 1719

Кадык камгалалының адырынга ачыхавыяазы болгаш хөй чылдарда ак сеткилдиг ажылы дээш

«Россия Федерациязының алдарлыг эмчизи» хүндүлүг атты

Тыва Республиканың «Каа-Хем төп район эмнелгези» кадык камгалалының муниципалдыг албан чериниң эмчизи **Аккыс Сенгиевна Томочаковага** тыпсыр.

Москва, Кремль
2008 чылдың январь 9
№ 15

Россия Федерациязының Президентизи В. ПУТИН.

Елена КАРА-САЛ — Россиядан Казахстанда дипломат

Россияның Даштыкы херектер яамызындан (МИД) Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.В.Кара-оолдуң адынга телеграмма келген. Ында конкурс комиссиязының шиитпири-биле Россияның Даштыкы херектер яамызы даштыкыга албан хаар дипломаттыг эрге-дужаалга ТР-ниң Даштыкы экономиктиг харылзаалар агентилелдиң директору Елена Владимировна Кара-Салды Алма-Ата, Казахстанче томуйлаан дээрзин дыңнаткан. Е.В.Кара-Сал Россияның Алма-Атада чиңгине консул чериниң консул-чөвүлекчи албан-дужаалын ээлээр.

Елена Кара-Сал доктаамал дипломаттыг албан-дужаал ээлеп турар тыва херээжен кижи бооп турар. Ол 1988 чылда ТР-ниң даштыкы-биле болгаш регионнар-биле Экономиктиг харылзаалар яамызының сайыды тургаш, дараазында Россияның Даштыкы херектер яамызының дипломаттыг Академиязын дооскан. 2000-2004 чылдарда РФ-тиң Моолда элчин чериниң чөвүлекчизи, бирги секретары бооп ажылдаан. Сөөлгү 3 чылда ол амгы эрге-дужаалынга ажылдап турган.

Февраль 4-те ТР-ниң Чазааның Даргазы Ш.В.Кара-оол хурал үезинде Е.В.Кара-Салга республиканың сайзыралынга киирген улуг үлүү дээш четтиргенин илереткен.

ТР-ниң Чазааның парлалга албаны.

СОҢГУЛДА БЮЛЛЕТЕНИН БАДЫЛААН

Россия Федерациязының Президентизиниң соңгулдаларынга бадылаашкын бюллетенин анаа чүве бижиир саазынга парлаар. Ону эде кылырындан камгалаары-биле тускай марканы аңаа чыпшырар, ол сес аңгы камгалалдыг. Оон аңгыда участоктуң соңгулда комиссиязының таңмазын базар, ооң ийи кежигүнү адын салыр.

Бюллетеньде кандидаттарның адын алфавит чурумун езугаар киирген: Андрей Богданов, Владимир Жириновский, Геннадий Зюганов, Дмитрий Медведев.

ХӨЙ-НИИТИНИҢ САНАЛ-ОНАЛЫ

Бүгү-россияның хөй-ниитинин санал-оналдарын шинчилээр төп РФ-тиң Президентизиниң 2008 чылдың март 2-де болур соңгулдаларынга чурттуң соңгукчуларының чеже хире хуузу бадылаашкынга киржирин база соңгулдаларның түннелдери кандыг болурун чондан айтырган.

Россияның соңгукчуларының 70,7 хуузу соңгулдаларга киржир хире болуп турар.

Дмитрий Медведев соңгулданың бирги ээлчээнде-ле бедик албан-дужаалга соңгудар идегел бар. Соңгукчуларның 75 хуузу ол дээш бадылаашкынын бээринге белен.

Айтырган соңгукчуларның санал-оналын барымдаалап көөрге, Геннадий Зюганов дээш соңгукчуларның 12,5 хуузу, Владимир Жириновский дээш — 11,5, Андрей Богданов дээш — 0,9 хуузу бадылаар.

(Уланчызы 8-ки арында).

Соңгулдаларга уткуштур

Парлалга конференциязы

МИЛЛИОНЕРЛЕР САНЫ КӨВҮДЭЭН

Январь 30-де Тыва Республикада Федералдыг үндүрүг албанының эргелели «Декларация кампаниязы-2008» деп темага парлалга конференциязын республиканың массалыг информация чепсектериниң ажылдакчылары-биле эрттирген.

Ооң кол сорулгазы — РФ-тиң ҮК тургусканы чурум езугаар хамаатылар, үндүрүг төлекчилери бүрүзү бодунуң орулгазының дугайында медээни январь 1-ден апрель 30-ге чедир киирерин чедип алыры, парлалга албаннарын бо ажылга хаара тудары-биле кады ажылдажылгаже чалаары.

Үндүрүг декларациязын хуу сайгарлыкчылар, нотариустар, адвокаттар болгаш хуу ажылагыйлыг кижилер азы албаннар киирер. Олар мергежилиниң аайы-биле ажылдааш азы сайгарлыкчы ажыл-чорудулгазының түннелинде алган орулгаларының дугайында медээни эки туразы-биле кээп дыннадыр ужурлуг. 2007 чылдың

түннелдери 12 хуу өскен. Эки туразы-биле шимчевес өнчү саткаш азы хөлезилеткеш алган орулгаларын кээп демдегледип, орулгаларының дугайында медээни берип турар ак сеткилдиг үндүрүг төлекчилери немежип турары өөрүнчүг.

Чурттакчы чоннуң амыдыралы экижээнин дараазында чурагайлар тодарадып турар:

үндүрүг төлекчилериниң саны 12 катап өскен;

республикада миллионерлериниң саны көвүдээни илереп турар: 1 миллиондан 10 миллионга чедир чылда орулгалыг 85 хамааты албан-езузу-биле орулгаларының дугайында декларацияны дужааган, 10 миллиондан 100 миллионга чедир орулгалыг 5 үндүрүг төлекчизи бар, 100 миллиондан 300 миллионга чедир орулгалыг 2 хамааты бүрүткеттинген.

Ындыг турбуже, орулгазын чажырып турар хамаатылар бары хомуданчыг. Эрткен чылын 1815 үндүрүг төлекчилеринге немелде декларацияны долдурарын негээн бис. Албан-езузу-биле орулгазын кээп демдеглетпейн турар чеже кижи бар деп бодаар силер?! Олар республика бюджединге улуг когаралды чедирип турар. Бир эвес ындыг хевирлиг медээ дамчыдыксаар болзуңарза, **9-40-23** азы **9-40-45** деп телефоннарже дыннадып, оон сүмеден ап болур. Парлалга конференциязынга салдынган айтырыглардан номчукчуларның амыдыралынга ажыктыг болгу дег айтырыгларны киирдим.

Айтырыг: Тудуп алган бажыңы дээш үндүрүг эгилдезин ап болур бе?

Харыы: Ийе, ону хөреңгиге үндүрүг эгидилгези дээр. Ону алырда, дараазында саавырларны белеткээр: тудугну хүлээп алганының дугайында акт азы күрүне бүрүткелиниң дугайында херечилели, тудугжулар-биле дугуржулганар дээш херек документилер хөй болур. Ол бүгүнү үндүрүг албанынга келгеш, даңзызын айтырып алыр болзуңарза эки боор.

Айтырыг: Оон ыңай чүү дээш үндүрүг эгидилгезин ап болурул?

Харыы: Өөредилге черлеринде төлевирлиг байдалда өөренип турар ажы-төлүңер бар болза, өөредилге дээш чарган акшаңарга үндүрүг эгидилгези ап болур силер, бажың садып алган болза...

Парлалга конференциязынга журналистер хөй солун айтырыгларны салган. Аңаа тускай мергежилдиглер ажыктыг харыыларны берген. Хүндүлүг номчукчу силер үстүнде айыткан телефоннарже долгааш, харыыны ап болур силер азы редакцияже бижиңер.

Айлаң ДАРЖАА.

Ай-Кыс МАСПЫК-ООЛДУҢ тырттырган чуруктары.

"ДАЙЫНЧЫ АКЫ-ДУҢМАЛЫШКЫ ЧОРУК" — ажылын түңнээн

Февраль 2-де Кызылда чаа «Буян-Бадыргы» аалчылар бажыңының хуралдаар залынга тус черлериң дайыннарның (локальдыг дайыннарның) киржикчилериниң болгаш хоочуннарының «Дайынчы акы-дуңмалышкы чорук» фондузунуң хуралы болуп эрткен. Чыл санында эртип турар бо хуралга фондунуң удуртукчулары: даргазы Омак Владимирович Ондар, оралакчылары Юрий Валерьевич Кара-оол биле Александр Алексеевич Лутанин олар тус черлериң дайыннарның киржикчилеринге болгаш хоочуннарынга ажыктыг бир-ле чүүлдү организастаарын бодаарлар. Бо удаа хуралче ТР-ниң Социал камгалал фондузунуң, ол ышкаш Кызылдың социал деткимче комитединиң ажылдакчыларын чалааннар.

«Афганчыларга» болгаш чечен дайынының киржикчилеринге баштайгы тайылбырны ТР-ниң Социал камгалал фондузунда килдис начальниги Айлана Николаевна Конгар кылган. Ол чүүн-даа мурнунда «РФ-тиң хоойлужудулга актыларынга өскерилгелер киирериниң дугайында» №122 федералдыг хоойлу езугаар чурттуң 200 ажыг хоойлужудулга актыларынга өскерилгелер болгаш немелделер киргенин чугаалаан. Оларның дыка хөй кезии тодаргай девискээрлерге дайыннарның киржикчилеринге социал чиигелделер талазы-биле чүүлдерни көрүп турарын демдеглээн. Чижээ, социал камгалал фондузу хоойлу езугаар тус черлериң дайыннарның киржикчилеринге социал пакет, санаторий-курорттарга эмнээшкиннер (путевка), инвалидтерге протезтер болгаш коляскалар айтырыгларын, оон аңгыда транспортка халас орук өртээн харыылап турарын дыннаткан.

А.Н.Конгар сөөлгү чылдарда дыка хөй кижилер, ооң иштинде тус черлериң дайыннарның хоочуннары социал пакеттерден хөйү-биле ойталап турарын демдеглээн. ТР-ниң социал камгалал фондузу чылда 30 хире «афганчылар» болгаш чечен дайынының киржикчилери-биле ажылдап турар. Фонд дайыннарны эрткен оолдарга «Чедер» болгаш «Красноярское загорье» курорттарже путевкаларны оларның чагыглары езугаар берип болурун дыннадып турар. Ынчалза-даа хуралдың киржикчилери оларга соңгаарда черлерде эки курорттарже путевкаларны социал камгалал фондузу барык аңгылап бербейн турарын хомудал-биле демдеглеп турганнар.

Хурал үезинде илереттинген бир элдептиг чүүл – социал камгалал талазы-биле көрдүнген чиигелделерни чүгле федералдыг даңзыда турар оолдарга көргүзүп турары болган. Аңаа туруп алыр деп бодаар болза, документилерни белеткээш, социал камгалал фондузунга дужаар деп тайылбыр болган. Ол-ла ажылдакчы инвалид оолдарның талазындан протезтер кылыр чагыглар кирбейн турарын дыннаткан.

«Дайынчы акы-дуңмалышкы чорук» фондунуң удуртулгазы аныяк оолдар тус черлериң дайыннарының үезинде кадыкшылын эрте-ле кончуг үреп турарын хуралга демдеглеп тургаш, боттарының фондузунга берге айтырыглар шиитпирлээринге, ооң иштинде бажың-балгат-биле хандырылга айтырыынга дуза көргүзер килдисти тургузар сорулгалыын дыннаткан.

Кызыл хоорайның социал камгалал комитединиң чиигелделиг категорияларлыг хамаатыларның эргелериниң талазы-биле килдизинде бо хүннерде тус черлериң дайыннарының 645 хоочуну, ол ышкаш Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчилеринге эргелерин деңнээн 38 кижи барын килдис начальниги Марина Николаевна Куулар дыннаткан. Бо категорияның хамаатыларынга «Хоочуннар дугайында», «Тодаргай девискээрлерге дайыннарның хоочуннарынга социал камгалал хемчеглери» болгаш «Ада-чурттуң Улуг дайынының инвалидтеринге социал деткимче хемчеглери» федералдыг хоойлулар езугаар чурталга-коммунал ачы-дуза чедирилгезинге, а ол ышкаш хоорайның пассажирлер транспортунга халас орук өртээнге чиигелделерни килдис көргүзүп турарын чугаалаан. Чижээ, чаагайжыды туттунган бажыңнарда чурттап турар болгаш тус черлериң дайыннарның хоочуннары деп санадып турар 340 кижиге ай санында чурталга-коммунал ачы-дузазының чедирилгезинге 240 рубльге чиигелдени көргүзүп турар. Тус черниң дайыннарының хоочуннары ол чиигелделериң аргажок эвээжинге хомудалын хурал үезинде илереткеннер. Ынчалза-даа федералдыг хоойлу ону ынчаар көрүп турарының дугайында тайылбыр ажылдакчының мурнундан кылдынган.

Ада-чурттуң Улуг дайынының хоочуннарынга деңнээн эргелиг хамаатыларга чиигелделерни «Хоочуннар дугайында» федералдыг хоойлу езугаар элээн хөй хевирлерге: электри, газ, одаар чүүл болгаш суг хандырылгазынга дээш, өске-даа чүүлдерге көрүп турар.

Одаар хуу бажында чурттап турар кижиге 2,2 тонна хөмүр-даш өртээнге чиигелде 1358 рубль болуп турар. Килдис бо айтырыглар талазы-биле юридиктиг тайылбырларны база кылып турарын Марина Николаевна чугаалаан.

Хуралга чугаа үезинде «Дайынчы акы-дуңмалышкы чорук» фондузунуң даргазы О.В.Ондар оларны «РФ-тиң хоойлужудулга актыларынга өскерилгелер киирериниң дугайында» №122 хоойлу оларга дыка таарышпайн турарын демдеглээн.

Социал ажылдакчыларның харыыларының соонда, тус черлериң дайыннарның хоочуннары хуралын уламчылааннар. «Дайынчы акы-дуңмалышкы чорук» фондунуң даргазы О.В.Ондар чыл дургузунда кылып чоруткан ажылдарынга каксы доктаагаш, чаа чылда планнары-биле үлешкен. Фондунуң ажылын экижидери-биле ону «Дайынчы акы-дуңмалышкы чоруктуң» республика чергелиг хөй-ниити организациязы кылдыр эде тургузарының дугайында айтырыгны хуралдың киржикчилери бир үн-биле деткээннер.

Тус черлерге дайыннарның киржикчилери болгаш хоочуннары оолдар Афган Республикадан совет шериглерни үндүргенинден бээр 19 чыл болганынга тураскааткан культура-массалыг болгаш спортчу хемчеглериң планын база бадылаан.

Бистиң корр.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЗЫНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

Мөңгүн-Тайга кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составын немээриниң дугайында

2008 чылдың январь 29 № 32/180-5 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2006 чылдың декабрь 22-де « Мөңгүн-Тайга кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын тургузарының дугайында» № 126/700-4 доктаалы-биле тургустунган Мөңгүн-Тайга кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга кандидатуралар талазы-биле саналдарны өөренип көргеш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгулда эргелериниң болгаш референдумга киржир эргезиниң кол-кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29 үүлүнүң 11 пунктузун удуртулга болдуруп, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1.Мөңгүн-Тайга кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга:

1975 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Мугур-Аксы суурнуң ниити билиг № 2 ортумак школазы муниципалдыг өөредилге албан чериниң эге класстар башкызы, ажылдап турар черинден депшиткен Елена Эрес-ооловна Сааяны томуйлаар.

2.Бо доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарынга парлаар.

Чаа-Хөл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составын немээриниң дугайында

2008 чылдың январь 29 № 32/182-5 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2006 чылдың декабрь 22-де «Чаа-Хөл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын тургузарының дугайында» № 126/722-4 доктаалы-биле тургустунган Чаа-Хөл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга кандидатуралар талазы-биле саналдарны өөренип көргеш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгулда эргелериниң болгаш референдумга киржир эргезиниң кол-кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29 үүлүнүң 11 пунктузун удуртулга болдуруп, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1.Чаа-Хөл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга:

1978 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Чаа-Хөл кожуунуң чагыргазының спорт комитединиң даргазы, чурттап турар черинден депшиттирген Май-оол Маадырович Халыынны томуйлаар.

2. Бо доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарынга парлаар.

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының даргазы Б.Д.ОНДАР.
Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының секретары М.Ш.САМБАЛА.

Чөөн-Хемчик кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составын немээриниң дугайында

2008 чылдың январь 29 № 32/181-5 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының 2006 чылдың декабрь 22-де «Чөөн-Хемчик кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязын тургузарының дугайында» № 126/698-4 доктаалы-биле тургустунган Чөөн-Хемчик кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга кандидатуралар талазы-биле саналдарны өөренип көргеш, «Россия Федерациязының хамаатыларының соңгулда эргелериниң болгаш референдумга киржир эргезиниң кол-кол магадылалдарының дугайында» Федералдыг хоойлунуң 29 үүлүнүң 11 пунктузун удуртулга болдуруп, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязының доктаадыры болза:

1.Чөөн-Хемчик кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының составынга:

1983 чылда төрүттүнген, дээди эртемниг, Чөөн-Хемчик кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының система администратору, чурттап турар черинден депшиттирген Елена Монгушовна Танованы томуйлаар.

2.Бо доктаалды республиканың «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарынга парлаар.

ДЫҢНАДЫГ

Чеди-Хөл кожуунуң девискээр соңгулда комиссиязының кежигүннериниң бүрүн эргелерин хуусаадан эрте соксатканы-биле холбаштыр Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы Россия Федерациязының Федералдыг Хуралының Күрүне Думазынга, Тыва Республиканың Улуг Хуралының палаталарынга депутат мандаттарны хуваарынга киржиринге чөпшээрелдиг, кандидаттар даңзыларын идип үндүрген политиктиг партияларга, соңгулда блоктарынга, хөй-ниити каттыжыышкыннарынга, Чеди-Хөл кожуунуң Төлээлекчилер хуралының бодунга, соңгукчуларның чурттап-ажылдап, албан-хаап, өөренип турар черлериниң аайы-биле Чеди-Хөл кожуунуң (шиитпирлеп бадылаар ужурлуг ийи кежигүн) девискээр соңгулда комиссиязының составының кезиин немей тургузар талазы-биле саналдарны хүлээп ап эгелээриниң дугайында дыңнадып тур.

Саналдарны бо дыңнадыг парлаттынган хүнүнден эгелеп 7 хонук дургузунда киирер. Саналдарны киирер адреси: 667000, Тыва Республика, Кызыл хоорай, Үлүдүм кудумчузу, б.18, Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы, каб. 210, телефону (39422) 2-10-09).

Тыва Республиканың Соңгулда комиссиязы.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДАРГАЗЫНЫҢ ЧАРЛЫКТАРЫ

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының 2007 чылдың май 5-те «Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Канцеляриязының дугайында» № 81 Чарлыынга өскерилгелер болгаш немелделер киириериниң дугайында

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Канцеляриязының структуразын сайзыраңгайжыдар соруулга-биле доктаадырым болза:

1.Тыва Республиканың Чазааның Даргазының 2007 чылдың май 5-те «Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Канцеляриязының дугайында» № 81 Чарлыынга дараазында өскерилгелерни болгаш немелделерни киирер:

а) 2 пунктуда «Кадрлар айтырыгларының болгаш күрүне шаңналдарының талазы-биле эргелели» дээн сөстерни «Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Күрүне албанының болгаш кадрлар политиказының эргелели» деп сөстер-биле солуур;

б) 3 пунктуда «Тыва Республиканың Чазааның Даргазының чөвүлекчилериниң болгаш дузалакчыларының аппарады» дээн сөстерниң соонга «,Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Күрүне албанының болгаш кадрлар политиказының эргелели» деп сөстерни киирер;

в) Канцелярияның Чарлык-биле бадылаан структуразында «Кадрлар айтырыгларының болгаш күрүне шаңналдарының талазы-биле эргелели» дээн сөстерни « Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Күрүне албанының болгаш кадрлар политиказының эргелели» деп сөстер-биле солуур.

2.Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Канцеляриязы:

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Күрүне албанының болгаш кадрлар политиказының эргелелиниң дугайында Дүрүмнү бадыладыры-биле неделя хуусаа иштинде киирер;

Тыва Республиканың нормативтиг хоойлудүрүм актыларын бо Чарлыкка дүүштүрериниң дугайында саналдарны киирер.

3.Бо Чарлык аңаа ат салган хүнден күштүг бооп кирер.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
2007 чылдың август 22
№ 140

Тыва Республиканың Президентизиниң 1995 чылдың октябрь 7-де № 340 Чарлыы-биле бадылааны «Ие-чаштың камгалалының, өг-бүлелерни быжыглаарының республика фондузунуң» уставынга өскерилгелер киириериниң дугайында

1.Тыва Республиканың Президентизиниң 1995 чылдың октябрь 7-де «Ие-чаштың камгалалының, өг-бүлелерни быжыглаарының республика фондузунуң дугайында» № 340 Чарлыы-биле бадылааны өг-бүлелерни быжыглаарының, ие-чаштың камгалалының республика фондузунуң уставынга дараазында өскерилгелерни киирер:

а) 3 пунктуда «Тыва Республиканың Президентизин» деп сөстерни « Тыва Республиканың Чазааның Даргазын» деп сөстер-биле солуур;

б) 7 пунктунуң үшкү абзазында «Тыва Республиканың Президентизи» дээн сөстерни «Тыва Республиканың Чазааның Даргазы» деп сөстер-биле солуур;

в) 8 пунктунуң сески абзазында « Тыва Республиканың Президентизинге» дээн сөстерни «Тыва Республиканың Чазааның Даргазынга» деп сөстер-биле солуур;

г) 9 пунктунуң бирги абзазында «Тыва Республиканың Президентизи» дээн сөстерни «Тыва Республиканың Чазааның Даргазы» деп сөстер-биле солуур.

2.Бо Чарлык аңаа ат салган хүнден күштүг бооп кирер.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш. ООРЖАК.

Кызыл хоорай
2004 чылдың декабрь 22
№ 164

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХООЙЛУЛАРЫ

«Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузун күжүн чидирген деп санаарының дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 үүл

2000 чылдың июнь 3-те №512 «Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузун («Тувинская правда», 2000 чылдың июль 4-те):

2003 чылдың ноябрь 27-де №435 УХ-I «2000 чылдың июнь 3-те №512 «Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 2004 чылдың январь 13-те; «Шын», 2004 чылдың январь 22-де) өскерилгелер болгаш немелделер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле;

2004 чылдың февраль 17-де №620 УХ-I «Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Шын», 2004 чылдың февраль 27-де) өскерилгелер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле;

2006 чылдың май 17-де №1783 УХ-I «Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Шын», 2006 чылдың май 25-те) өскерилгелер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле;

2007 чылдың июль 23-те №261 УХ-II «Чер тургузуунуң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 2007 чылдың август 2-де) өскерилгелер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле киирген өскерилгелер-биле күжүн чидирген деп санаар.

2 үүл

Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден эгелеп, күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
№498 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

«Тыва Республиканың арга-арыгларын катап тарып өстүрер болгаш камгалаар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузун күжүн чидирген деп санаарының дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 үүл

1999 чылдың январь 18-те №128 «Тыва Республиканың арга-арыгларын катап тарып өстүрер болгаш камгалаар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузун («Тувинская правда», 1999 чылдың июль 6-да, Тыва Республиканың хоойлужудулгазының чыындызы, 2001 чыл, №2, 125 дугаар арын;):

1999 чылдың июль 1-де №268 «Тыва Республиканың арга-арыгларын катап тарып өстүрер болгаш камгалаар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 1999 чылдың июль 6-да) өскерилгелер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле;

2003 чылдың декабрь 11-де №488 УХ-1 «1999 чылдың декабрь 29-та №128 «Тыва Республиканың арга-арыгларын катап тарып өстүрер болгаш камгалаар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 2003 чылдың декабрь 23-те) өскерилге киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле;

2006 чылдың июнь 29-та №1914 УХ-1 «Тыва Республиканың арга-арыгларын катап тарып өстүрер болгаш камгалаар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 2006 чылдың август 2-де; «Шын», 2006 чылдың июль 11-де) өскерилгелер киириериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузу-биле киирген өскерилгелер-биле күжүн чидирген деп санаар.

2 үүл

Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
№500 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

«Черлерниң мелиорациязының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга өскерилгелер киириериниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 үүл

1997 чылдың март 18-те №741 «Черлерниң мелиорациязының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга (Тыва Республиканың хоойлужудулгазының чыындызы, 2001 чылдың июль 25-те, №2, 44 дугаар арын; «Тувинская правда», 2001 чылдың май 24-те; 2004 чылдың декабрь 31-де; «Шын», 2004 чылдың декабрь 31-де; 2006 чылдың март 23-те; 2007 чылдың июнь 5-те) дараазында өскерилгелерни киирер:

1) 21-ги үүлдү дараазында редакция-биле бижиир:

«21 үүл. Мелиоризастаан черлерге күрүне мониторингизи

Мелиоризастаан черлерге күрүне мониторингизи дээрге черлериниң күрүне мониторингизиниң составтыг кезээ болгаш боду мелиоризастаан черлериниң байдалын хайгаарар система болур. Ол хайгааралдарның үндезининге мелиоризастаан черлериниң байдалында өскерилгелерни илередир болгаш ындыг өскерилгелерге үнелелди бээр.

Мелиоризастаан черлериниң күрүне мониторингизиниң объектилери дээрге Россия Федерациязының мелиоризастаан черлери болур.»;

2) 26-гы үүлдүң ийиги кезээн дараазында редакция-биле бижиир:

«күрүненің мелиоративтиг системалары турар болгаш күрүненің азы муниципалдыг өнчүде турар чер участоктарын азы муниципалдыг өнчүде турар мелиоративтиг системаларны болгаш күрүненің болгаш муниципалдыг өнчүде турар аңгы черлерде гидротехниктиг бажың-балгаттарны айыттынган системаларның болгаш бажың-балгаттарның ажыглалын боттандырып турар организацияларга Россия Федерациязының хоойлужудулгазынга дүүштүр бээр.»;

3) 38-ки үүлдү дараазында редакция-биле бижиир:

«38 үүл. Черлер мелиорациязының талазы-биле Россия Федерациязының хоойлужудулгазын хажыткан соонда чедиртинген когаралдарның орнун дуглаары

Хамаатылар (хуу кижилер) болгаш юридиктиг эргелиг черлер оларның Россия Федерациязының хоойлужудулгазын хажыдып чедирген когаралдарының орнун Россия Федерациязының хоойлужудулгазында доктаатынган чурум езугаар дуглаар хүлээлгелиг.

2 үүл

Бо Хоойлу ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
№502 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

«Дириг амытаннар дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга өскерилгелер киириериниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган
Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 үүл

1997 чылдың декабрь 25-те № 816 «Дириг амытаннар дугайында» («Тувинская правда», 1998 чылдың январь 20-де; 2001 чылдың май 8-те; 2005 чылдың декабрь 20-де; 2007 чылдың ноябрь 3-те; «Шын», 2006 чылдың май 25-те; 2007 чылдың ноябрь 1-де) Тыва Республиканың Хоойлузунга дараазында өскерилгелерни киирер:

1) 1-ги үүлдүң он чедиги абзазын күжүн

чидирген деп санаар;

2) 5.1. чүүлдү күжүн чидирген деп санаар;

3) 5-ки чүүлде:

1-ги кезээниң ийиги абзазында «Тыва Республиканың» деп сөстерниң мурнунга «дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар талазы-биле харылзааларны таарыштырып турар» деп сөстерни немээр, «болгаш контролюн боттандырар» деп сөстерни «, а ол ышкаш контроль» деп сөстер-биле солуур;

3-кү кезээниң бешки абзазының соонга «,айыткан керээлер талазы-биле Россия Федерациязының хүлээлгелерин күүседип турар» деп сөстерни немээр;

4) II-ги эгени күжүн чидирген деп санаар:

5) 17-ги чүүлдү дараазында уткалыг чаа абзац-биле немээр:

«Дириг амытаннар объектилерин камгалаар болгаш ажыглаар талазы-биле хоойлужудулганы сагыры дээш күрүне контролюнуң база хайгааралының талазы-биле Тыва Республиканың тускай төлээлеттирген күрүне органнарының бүрүн эргелерин «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдеринге дүүштүр Тыва Республиканың Чазаа тодарадыр.»;

6) 19-ку чүүлде:

дөртку абзацты күжүн чидирген деп санаар;

бешки абзацты дараазында эдилге-биле бижиир:

«Дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин кадагалап арттырар болгаш дагын катап тургузар сорулгалар-биле дириг амытаннарны ажыглаарының чамдык хевирлерин боттандырары, а ол ышкаш дириг амытаннарның тодаргай объектилерин ажыглаары кызыгаарлыг, түр када соксаткан азы тодаргай девискээрлерге болгаш акваторийлерге, чок-ла болза дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш таарыштыр тургузар талазы-биле чогуур тускай төлээлеттирген күрүне органының киргени-биле «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдери-биле көрдүнген бүрүн эргелерни аңгылааны-биле дүүштүр Тыва Республиканың Чазааның шиитпири-биле тодаргай хуусаада долузу-биле хоруттунган бооп болур.;

7) 22-ги чүүлдүң 3-кү кезээн күжүн чидирген деп санаар;

8) 23-кү чүүлде «чогуур» деп сөстү ап кааптар, «күрүне органнарының» деп сөстерге «Россия Федерациязының» деп сөстерни немээр;

9) 24-кү чүүлдүң бирги кезээн дараазында эдилге-биле бижиир:

«Дириг амытаннар объектилерин чартык хостуг байдалдарга болгаш чурттаарын кылымал кылдыр тургускан хүрээлелге тургузарын база көвүдедирин үгле дириг амытаннар объектилериниң болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле тускай төлээлеттирген күрүне органының «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдери-биле көрдүнген бүрүн эргелерни аңгылааны-биле дүүштүр берген чөпшээрели-биле кылыр.»;

10) 25-ки чүүлде:

а) үшкү кезээн дараазында эдилге-биле бижиир:

«Саны таарыштыр тургузарындан хамааржыр дириг амытаннар объектилерин «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдери-биле көрдүнген бүрүн эргелерни аңгылааны-биле дүүштүр дириг амытаннар объектилериниң болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле тускай төлээлеттирген күрүне органы тодарадыр.»;

б) дараазында уткалыг дөртку кезекти немээр:

«Дириг амытаннар объектилериниң санын таарыштыр тургузарының чурумун дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар болгаш ажыглаар адырда күрүне политиказын ажылдап кылыр база нормативтиг хоойлу-дүрүм таарыштырар талазы-биле хүлээлгелерни боттандырып турар күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг органнары тодарадыр.»;

11) 26-гы чүүлдүң алдыгы кезээн дараазында эдилге-биле бижиир:

«Бүдүрүлге ажылдарын боттандырып турда, а ол ышкаш транспорт магистралын, хоорза дамчыдыкчыларын болгаш харылзаа шугумун база электри дамчыдылгазын ажыглалга киирип турар үеде, дириг амытаннар объектилерин айыылга таварыштырбазының негелделерин дириг амытаннар объектилериниң болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле тускай төлээлеттирген күрүне органы «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдери-биле көрдүнген бүрүн эргелерни аңгылааны-биле дүүштүр ажылдап кылыр болгаш Россия Федерациязының Чазаа база Тыва Республиканың Чазаа чогуур аайы-биле бадылаар»;

12) IV-кү эгени күжүн чидирген деп санаар;

13) 30-ги чүүлдүң дөртку кезээнде «күрүне органнары» деп сөстерниң мурнунга «Россия Федерациязының» деп сөстерни немээр;

14) 32-ги чүүлдү дараазында эдилге-биле бижиир:

«32 чүүл. Дириг амытаннарны ажыглалга бээри

1. Россияның болгаш даштыкының юридиктиг эргелиг албан черлеринге, Россия Федерациязының хамаатыларына, даштыкы хамаатыларга болгаш хамааты эрге чок кижилерге Тыва Республиканың девискээринде бар дириг амытаннарны ажыглаары-биле бээрин «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлу-биле, а ол ышкаш Россия Федерациязының хамааты, чер, суг болгаш арга-арыг хоойлужудулгазы-биле доктааттынган чурум езугаар боттандырар.

2. Дириг амытаннарны ажыглаарынга узун хуусаалыг лицензияны (чөпшээрел бижикти) дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле Тыва Республиканың тускай төлээлеттирген күрүне органы Тыва Республиканың Чазааның шиитпиринге үндезилеп бээр.

3. Тодаргай девискээрге азы акваторийге дириг амытаннарны ажыглаары-биле бээриниң кол үүлүн дараазында юридиктиг эргелиг албан черлери болгаш Россия Федерациязының хамаатылары бээр:

доктааттынган чурум езугаар, ол девискээрге азы акваторийге дириг амытаннарны ажыглаарының чамдык хевирлерин мурнунда боттандырып турган;

чогуур чепсек-херекселдиг чер ээлери, чер эдилекчилери база арга-арыг фондузунуң эдилекчилери болгаш специалистер.»;

15) 33-кү чүүлдү дараазында эдилге-биле бижиир:

«13 чүүл. Лицензияларны бээриниң чуруму

1. Дириг амытаннарны ажыглаарынга узун хуусаалыг лицензия алыры-биле сонуургалдыг юридиктиг эргелиг албан чери азы хууда сайгарлыкчы дараазында чүүлдерни айыткан чагыгны киирер:

чагыг киирикчизиниң дугайында медээни;

дириг амытаннарны ажыглаарының хевирин;

дириг амытаннар объектилериниң даңзызын;

дириг амытаннар объектилерин ажыглаары-биле чагыг киирген ажыглалды боттандырарынга эргежок чугула девискээрлериниң кызыгаарын болгаш шөлүн;

дириг амытаннарны ажыглаарының даап бодаан хуусаазын.

2. Россия Федерациязының девискээринде дириг амытаннар объектилерин ажыглаары-биле алыр кылдыр чагыгны Тыва Республиканың Чазаанга киирер.

3. Дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле Тыва Республиканың тускай төлээлеттирген күрүне органының чогуур түннелинге үндезилээш, Тыва Республиканың Чазаа дириг амытаннарның ажыглалын боттандырарынга эргежок чугула чагыг киирген девискээрни азы акваторийни бээриниң дугайында айыткан девискээрлерде чер ээлери-биле, чер эдилекчилери-биле, арга-арыг фондузунуң эдилекчилери-биле, Россия Федерациязының Чазааның күүсекчи эрге-чагыргазының төлээлеттирген федералдыг органы-биле ол девискээрлерни азы акваторийлерни өртектиг азы халаска бээриниң негелделерин дугурушкаш, Россия Федерациязының хоойлужудулгазынга база Тыва Республиканың хоойлужудулгазынга дүүштүр шиитпирни хүлээп алыр. Дугуржулганың түннелдерин дириг амытаннарны узун хуусаада ажыглаарының лицензиязынче киирер.

4. Дугуржулгага үндезилээш, дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле Тыва Республиканың тускай төлээлеттирген күрүне органы база дириг амытаннар ажыглакчызы дириг амытаннарны ажыглаарын боттандырарынга эргежок чугула девискээрлерни азы акваторийни ажыглалга бээриниң дугайында хамааты, чер, суг болгаш арга-арыг хоойлужудулгазынга дүүштүр керээни чарар.

5. Чаңгыс болгаш ол-ла девискээрге азы акваторийге приоритет талазы-биле элээн каш кордакчылар бар апарганда, дириг амытаннарны монополияга удур негелделерни сагааны-биле конкурс үндезининге ажыглалга бээр.

6. Конкурсту дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле Тыва Республиканың тускай төлээлеттирген күрүне органы организастаар болгаш эрттирер.

7. Дириг амытаннарның ажыглалын боттандырарынга эргежок чугула дириг амытаннарны болгаш девискээрни азы акваторийни ажыглалга бээри тус черниң чурттакчыларының эргеажыын өөренип көргени-биле ажык байдалга эртер.

8. Көдээ ажыл-агыйы азы арга-арыг ажыл-агыйы чорудары-биле ажыглаттынып турар девискээрлер болгаш мурнунда аңнаашкын, балыктаашкын база дириг амытаннарны ажыглаарының өске-даа хевирлери чоруттунуп турган азы чоруттунуп болур девискээрлер, Россия Федерациязының чер хоойлужудулгазынга дүүштүр тодаргай хуусаада, дугурушкан үеде болгаш доктааттынган чурум езугаар, дириг амытаннар ажыглалын хандырып турар эргежок чугула негелделер-биле чүдүртүнген болур ужурлуг.

Дириг амытаннар объектилерин ажыглаарынга чаңгыс катап ат бижип каан лицензияларны хамаатыларга, дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле тускай төлээлеттирген чогуур күрүне органы хамаатыларның чагыгларын езугаар, доктааттынган чурумга дүүштүр, а ол ышкаш дириг амытаннар ажыглакчыларының оларга өйлеп каан хемчээлдериниң доктааттынган эң ындыкы хемчээли-биле дүүштүр тыпсыр.»;

16) 36-гы чүүлде:

3-кү кезээн дараазында эдилге-биле бижиир:

«Ажыглаары-биле чөпшээреттинген дириг амытаннар объектилерин тыварының чурумун, хуусаазын болгаш чепсек-херекселдиң даңзызын база аргаларын дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар, контрольдаар болгаш ажыглалын таарыштырар талазы-биле Россия Федерациязының тускай төлээлеттирген күрүне органнары ажылдап кылыр болгаш Россия Федерациязының Чазаа чогуур аайы-биле бадылаар.»;

17) 37-ги чүүлдүң ийиги кезээнде «күрүне органы» деп сөстерниң мурнунга «Россия Федерациязының» деп сөстерни немээр, «болгаш «Дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлу-биле доктааттынган чурум езугаар Россия Федерациязының Чазааның бадылааны, Тыва Республиканың чогуур девискээр органнары өскерткен (кызырган азы калбарткан) бооп болбас» деп сөстерни «Тыва Республиканың Чазаа-биле дугуржулга езугаар болгаш Россия Федерациязының Чазаа бадылаар» деп сөстер-биле солуур»;

18) 38-ки чүүлдү күжүн чидирген деп санаар:

19) 39-ку чүүлдүң бирги кезээнге «дириг амытаннар дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки болгаш 6-гы чүүлдери-биле көрдүнген бүрүн эргелерни аңгылааны-биле дүүштүр» деп сөстерни немээр;

20) 42-ги чүүлдүң ийиги кезээн дараазында эдилге-биле бижир:

«Дириг амытаннар объектилерин оларның ажыл-чорудулгазының продуктуларын алыр сорулгалар-биле ажыглаарының дүрүмүн дириг амытаннар объектилерин болгаш оларның чурттап турар хүрээлелин камгалаар болгаш ажыглаар адырда күрүне политиказын ажылдап кылыр болгаш нормативтиг хоойлу-дүрүм таарыштырар талазы-биле хүлээлгелерни боттандырар күүсекчи эрге-чагырганың федералдыг орғаннары доктаадыр.»;

21) 45-ки чүүлдүң бешки абзазында «күрүне органнары» деп сөстерниң мурнунга «Россия Федерациязының» деп сөстерни немээр:

22) 52-ги, 53-кү, 54-кү болгаш 55-ки чүүлдерни күжүн чидирген деп санаар.

2 чүүл

Бо Хоойлу 2008 чылдың январь 1-ден эгелеп күштүг болур 2, 3, 5 – 11, 13 – 21-ги пунктуларындан аңгыда, ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
№ 506 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

«Күш-ажылдың болгаш 1941 чылдың июнь 22-ден 1945 чылдың майга чедир, ССРЭ-ниң түр када эжелеттирген девискээрлеринге ажылдаан үеден аңгыда, алды айдан эвээш эвес үеде тылга ажылдаан Ада-чурттуң Улуг дайынының хоочуннарынга азы болза Ада-чурттуң Улуг дайынының үезинде шыдамыккай ажылы дээш ССРЭ-ниң орденнери-биле болгаш медальдары-биле шаңнаткан кижилерге социал деткимче хемчеглериниң дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунуң 2-ги чүүлүнге өскерилгелер киирериниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган

Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 чүүл

2004 чылдың декабрь 29-та № 1159 УХ-I «Күш-ажылдың болгаш 1941 чылдың июнь 22-ден 1945 чылдың майга чедир, ССРЭ-ниң түр када эжелеттирген девискээрлеринге ажылдаан үеден аңгыда, алды айдан эвээш эвес үеде тылга ажылдаан Ада-чурттуң Улуг дайынының хоочуннарынга азы болза Ада-чурттуң Улуг дайынының үезинде шыдамыккай ажылы дээш ССРЭ-ниң орденнери-биле болгаш медальдары-биле шаңнаткан кижилерге социал деткимче хемчеглериниң дугайында» («Тувинская правда», 2004 чылдың декабрь 31-де; 2005 чылдың апрель 9-та) Тыва Республиканың Хоойлузунуң 2-ги чүүлүнге өскерилгени, дараазында уткалыг абзацтар-биле немевишаан, киирер:

«Ада-чурттуң Улуг дайынының хоочуннарынга (тылдың ажыл-ишчилеринге) хары угда күш-ажылдың хоочуннары болуп турарларга дараазында социал деткимчениң хемчеглерин немелде бээр:

Тыва Республиканың Чазааның доктаадып тургускан дузаларының хереглел нормативтериниң иштинге коммунал хандырылгалары дээш (суг хандырылгазы, суг чаяр, амыдыралдың болгаш өске-даа артынчыларны үндүр сөөртүү, газ, электри болгаш чылыг энергиязы); телефон ажыглааны дээш абонент төлевирин, радио ажыглааны дээш ачы-дузаларны; чылыдылга төвү чок бажыннарда чурттап турар хоочуннарга, - чонга садары-биле доктааттынган хемчээлдиң иштинге садып турар одаар чүүл болгаш ол одаар чүүлдү сөөртүп чедирери-биле транспорт хандырылгаларынга төлевирниң хемчээлиниң 50 хуузун.».

2 чүүл

Бо Хоойлу 2008 чылдың январь 1-ден эгелеп күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш. КАРА-ООЛ.

Кызыл хоорай
№ 510 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

«Туберкулезка удур дуза болгаш чонну туберкулезтан камгалаарының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга өскерилгелер киирериниң дугайында

Хоойлужудулга палатазы 2007 чылдың декабрь 19-та хүлээп алган

Төлээлекчилер палатазы 2008 чылдың январь 17-де чүүлдүг деп көрген

1 чүүл

1996 чылдың декабрь 31-де №696 «Туберкулезка удур дуза болгаш чонну туберкулезтан камгалаарының дугайында» Тыва Республиканың Хоойлузунга («Тувинская правда», 1997 чылдың март 15-те; 2003 чылдың январь 16-да; 2004 чылдың декабрь 31-де; «Шын», 2004 чылдың декабрь 31-де) дараазында өскерилгелерни киирер:

1) дараазында уткалыг 2.1 чүүл-биле немээр:

« 2.1 чүүл. Туберкулезтуң тараарын баш удур болдурбазының талазы-биле тус чер бот-башкарылгазының органнарының эргелери

Туберкулезтуң тараарын баш удур болдурбазының талазы-биле кадык камгалалының муниципалдыг системазының албан черлеринге баштайгы эмчи-санитарлыг дузаны көргүзерин организастаарының талазы-биле муниципалдыг районнарның болгаш хоорай округтарының тус чер бот-башкарылгазының органнарының эргелеринге туберкулезту илередириниң болгаш баш удур болдурбазының талазы-биле алдынган хемчеглер хамааржыр.»;

2) 5-ки чүүлде:

а) 1-ги кезээн дараазында редакция-биле бижиир:

«1. Туберкулез-биле холбаштыр эмнелге черинiң хайгааралында турар кижилер оларга туберкулезка удур дуза чедирип турда:

туберкулезка удур дуза чедирилгезинде киржип турар эмчи ажылдакчыларының болгаш өске-даа ажылдакчыларның талазындан хүндүткелдиг болгаш чаагай сеткилдиг хамаарылгага;

туберкулез-биле аарыг болгаш туберкулез-биле холбаштыр эмчи черинiң хайгааралында турар кижилерниң эргелериниң дугайында болгаш хүлээлгелериниң дугайында, а ол ышкаш билдингир хевирге оларның аарыының болгаш эмнээшкиннiң ажыглап турар аргаларының дугайында медээни алыр;

туберкулез аарыг кижиге туберкулезка удур дуза чедирери болгаш эпидемияга удур хемчеглер чорудулгазы-биле дорт холбашкан медээлерден аңгыда, эмчи чажыдының камгалалынга;

туберкулезка удур эмчи организацияларынга диагностика болгаш эмнээшкин эртер;

эмчи көргүзүглеринге дүүштүр санаторлуг-курорт эмнээшкининге;

санитарлыг-арыглал-шеверлер негелделеринге дүүштүр байдалдарда туберкулезка удур дуза чедирилгезинге;

шинчилээринге болгаш (азы) эмнээринге эргежок чугула хуусаа дургузунда туберкулезка удур чыда эмнедир дуза чедирип турар туберкулезка удур эмчи организацияларынга чыдар эргелиг болур.

б) дараазында уткалыг 1.1 кезек-биле немээр:

«1.1. Туберкулезка удур эмчи организацияларынга шинчидери болгаш (азы) эмнедири-биле чыттырган кижилер:

туберкулезка удур эмчи организациязының удуртукчуларындан эмнээшкин дугайында, шинчилге дугайында, ындыг организациялардан үндүр бижидилге дугайында болгаш федералыг хоойлу-биле доктааткан эргелериниң сагылгазының дугайында медээни алыр;

чааскаан болчукчулар болгаш шажынга бараан болуп турар кижилер-биле ужуражыр;

оларның кадыкшылынга ындыг езулалдар хоралыг салдар чедирбейн турар болза, шажын езулалдарын күүседир;

ниити эге, кол ниити болгаш ортумак (долу) ниити өөредилгениң ниити билиг программаларынга дүүштүр өөредилгезин уламчылаар эргелиг болур.».

2 чүүл

Бо Хоойлу 2008 чылдың январь 1-ден эгелеп күштүг болур 1-ги чүүлдүң 1-ги пунктузундан аңгыда, ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден 10 хонук эрткенде, күштүг болур.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.Кара-оол.

Кызыл хоорай
№512 УХ-II
2008 чылдың январь 25.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛДАРЫ

Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертир сорулга-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында саналдарны сайгарып көөр Чурумну бадылаарының дугайында

2007 чылдың декабрь 30 №1123 Кызыл хоорай

2006 чылдың ноябрь 3-те №174 Федералдыг хоойлунуң 5-ки чүүлүнүң 8-ки кезээнге дүүштүр Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1.Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертир сорулга-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында саналдарны сайгарып көөр коштунган Чурумну бадылаар.

2.Бо доктаалды «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарга парлаар.

3.Бо доктаалдың күүселдези дээш контрольду Тыва Республиканың Чазааның Аппарадының комплекстиг социал-экономиктиг хөгжүлде эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың декабрь 30-де №1123 доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертир сорулга-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында саналдарны сайгарып көөрүнүң ЧУРУМУ

1.Амгы Чурумну 2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлериниң дугайында» №174 Федералдыг хоойлуга дүүштүр ажылдап кылган болгаш Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертир сорулга-биле,Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында саналдарны сайгарып көөр чорудулганы тургузуп турар.

2.Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертир сорулга-биле автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында саналды (моон соңгаар- саналдар) бот-идепкейиниң талазы-биле белеткээр, чок болза, ажыл-чорудулганың тургустунган адырынга дүүштүрүлгени болгаш таарыштырылганы чорудары салдынган, Тыва Республиканың күүседикчи эрге-чагырга органнары биле Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң дугуржулгазы-биле чорудар.

2.1.Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң эгелекчи саналы-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузар таварылгада,Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузуп болур аргазын сайгарып көөр дугайында, ооң чорудулгазында турар бүрүн эргелиг органның саналын өөренип көөр.

Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң эгелекчи саналы-биле хевирин өскертирде,ол албан чериниң азы ындыг албан чериниң удуртукчузунуң үстүкү коллегиалдыг органының шиитпириниң хевиринге көргүскен турары албан.

Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң чорудулгазында турар бүрүн эргелиг орган, Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузуп болурунуң дугайында кирген саналды 20 ажыл хүнүнүң иштинде сайгарып көөр, таарымчалыг түннелди үндүргенде,ындыг албан черин тургузарының дугайында саналды белеткээр болгаш Тыва Республиканың Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының яамызынче чөпшээрежири-биле ону чорудар.

2.2.Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң чорудулгазында турар бүрүн эргелиг орган, Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң чөпшээрешкени-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургускан таварылгада;

1) автономнуг албан черлериниң хевири өскерилгенде хамаатыларның конститусчу эргезинге хажыдыышкыннарны болдурбас болгаш Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң даңзызын тодарадыр (моон соңгаар-даңзы);

2) Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң хевири өскерилгени-биле автономнуг албан черлерин тургузарынга чөпшээрежилгени бадыткаар болгаш Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң хевири өскерилгени-биле автономнуг албан черлерин тургузар дугайында саналды белеткээринге эргежок чугула информацияны алырының даңзызын белеткээр,Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң ведомствозунуң адаанда турар удуртукчуларынче дилегни чорудар.

3) Дилегни алган соонда Тыва Республиканың күрүне албан чериниң удуртукчузу;

-албан чериниң үстүкү коллегиалдыг органының хуралынга (бир эвес ындыг орган бар болза), күрүне албан чериниң хевирин автономнуг албан чери кылдыр өскертир дугайында айтырыгны сайгарып чугаалажырын организастаар азы күрүне албан чериниң хевирин автономнуг албан чери кылдыр өскертир дугайында шиитпирни хүлээп алыр (коллегиалдыг орган чок турда);

-дилегге дүүштүр информацияны белеткээрин организастаар;

-дилег кирген соонда 7 ажыл хүнүнүң иштинде бүрүн эргелиг органның удуртукчузунче,албан чериниң үстүкү коллегиалдыг органының Тыва Республиканың күрүне албан чериниң хевирин өскертиринге чөпшээрешкениниң дугайында шиитпирниң хоолгазын чорудар азы дилегге дүүштүр информациязы-биле кады ол албан чериниң удуртукчузунче азы ындыг албан черин тургузарынга ойтаалаанының үндезинин бадыткап тургаш чорудар.

3.Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң хевиринге өскерилгени кииреринге чөпшээрешкен азы эгелекчи саналды киирген ындыг албан черлериниң үстүкү коллегиалдыг органының азы ындыг албан чериниң удуртукчузунуң шиитпирин форма хевиринге көргүскен турары албан.

Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының адырынга Тыва Республиканың күүседикчи эрге-чагырга органнарының дугуржулгазының талазы-биле бүрүн эргелиг орган саналды белеткээр болгаш Россия Федерациязының Чазааның 2007 чылдың май 28-те «Ам турар күрүненің азы муниципалдыг албан черлериниң хевирин өскертири-биле автономнуг албан черлерин тургузар дугайында саналдың формазын бадылаар дугайында» №325 доктаалы-биле бадылаан майыкка дүүшкен турары албан.

2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлериниң дугайында» Федералдыг хоойлунуң 5-ки чүүлүнүң 9-ку кезээнде көрдүнген негелделерни сагыыры-биле,Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертири-биле автономнуг албан черлерин тургузар дугайында Тыва Республиканың Чазааның доктаалының төлевилелин бүрүн эргелиг орган ажылдап кылыр.

4.Тыва Республиканың Чазааның доктаалының төлевилелин Тыва Республиканың Чазаанга чугаалажып көөрү-биле киирериниң бетинде, чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының адырынга Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары-биле дугуржуру албан.

5.Саналдарны болгаш доктаалдың төлевилелин сайгарып көөрүн Тыва Республиканың Чазааның Регламентизинге дүүштүр Тыва Республиканың.Чазаа боттандырып чорудар.

Тыва Республиканың Чазаа саналды деткээн таварылгада, Тыва Республиканың ам турар күрүне албан черлериниң хевирин өскертирибиле автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында доктаалды хүлээп алыр.

Тыва Республиканың бодунуң өнчүзүнде турар эт-хөреңгиниң баазазынга тургустунган, автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр Чурумну бадылаарының дугайында

2007 чылдың декабрь 30 №1124 Кызыл хоорай

2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлериниң дугайында» №174 Федералдыг хоойлунуң 3-кү чүүлүнүң 3-кү кезээнге, Россия Федерациязының Чазааның 2007 чылдың май 31-де «Автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр чурум дугайында» №337 доктаалынга дүүштүр Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1.Тыва Республиканың бодунуң өнчүзүнде турар эт-хөреңгиниң баазазында тургустунган автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр коштунган Чурумну бадылаар.

2.Бо доктаалды «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарга парлаар.

3.Бо доктаалдың күүселдези дээш контрольду Тыва Республиканың Чазааның Аппарадының комплекстиг социал-экономиктиг хөгжүлде эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың декабрь 30-де №1124 доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республиканың бодунуң өнчүзүнде турар эт-хөреңгиниң баазазында тургустунган автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр Чурум

1.Амгы Чурумну 2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлериниң дугайында» №174 Федералдыг хоойлуга,Россия Федерациязының Чазааның 2007 чылдың май 31-де «Автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр чурум дугайында» №337 доктаалынга дүүштүр ажылдап кылган болгаш Тыва Республиканың бодунуң өнчүзүнде турар эт-хөреңгиниң баазазында тургустунган автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр чорудулганы тургузуп турар.

2.Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының болгаш өнчү-хөреңги болгаш чер харылзааларының адырынга,Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнарының каттышкан шиитпири-биле амгы Чурумнуң 3-кү пунктузунга дүүштүр Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң хевирлерин тодарадыр, ажыл-чорудулганың ол адырынга дүүштүрүлгени болгаш таарыштырылганы боттандырып чорудар.

3.Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгизиниң составынга амгы Чурумнуң 2-ги пунктузунга дүүштүр тодараткан ооң хевирлерин киирер:

шимчээр эт-хөреңги,балансылыг өртээ 50 муң рубльден ажып турар;

өске-даа шимчээр эт-хөреңги,балансылыг өртээ 50 муң рубльден эвээш, ол чокта Тыва Республиканың автономнуг албан черлери бодунуң кол ажыл-чорудулгазын боттандырары бергедей бээр;

Россия Федерациязының хоойлузу-биле болгаш өске-даа нормативтиг эрге-хоойлу актылары-биле тургускан эт-хөреңги хавырарын тускай чурум-биле боттандырып чорудар, ооң иштинде Тыва Республиканың бодунуң өнчүзүнде турар музей коллекциялары болгаш эт-хөрексел болгаш Тыва Республиканың Музей фондузунуң күрүне кезээниң составында кирген библиотека фондулары, төөгүнүң болгаш культураның тураскаалдарынга хамааржыр чүүлдер, Тыва Республиканың Архив фондузунуң документилери.

Онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгиге Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң кол ажыл-чорудулгазын боттандырарынга көрдүнмээн эт-хөреңги хамаарышпас, а ол ышкаш ажыл-чорудулганың уставынга дүүштүр алган орулгадан Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң садып алган эт-хөреңгизи.

4.Амгы Чурумнуң 2 болгаш 3-кү пунктуларынга дүүштүр тодараткан онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгиниң хевирлеринге үндезилеп хүлээп алган, онза үнелиг эт-хөреңгиниң деңнелинге Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң эт-хөреңгизин хамаарыштырарының дугайында шиитпир.

Автономнуг албан черлерин тургузар дугайында шиитпирге быжыглаан онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгиниң даңзызын Тыва Республиканың күрүне албан черлериниң турар хевиринге өскерилгени киргени-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузар.

Эт-хөреңги садып алыр акша-хөреңгини Тыва Республиканың автономнуг албан черлеринге үндүрүп бээр дугайында шиитпирни хүлээп алганда, айыттынган шиитпирни хүлээп алганы-биле чергелештир ол өнчүнү онза үнелиг эт-хөреңгиниң деңнелинге хамаарыштырар дугайында шиитпирни хүлээп алыр.

Өске таварылгада,онза үнелиг шимчээр эт-хөреңгиниң деңнелинге эт-хөреңгини хамаарыштырар талазы-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлеринге, Тыва Республиканың республика өнчүзүнүң объектилерин быжыглаар, ону өнчү болгаш чер харылзааларының адырынга Тыва Республиканың күүсекчи эрге-чагырга органнары боттандырып чорудар.

Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургузарының дугайында

2007 чылдың декабрь 30 №1125 Кызыл хоорай

2006 чылдың ноябрь 3-те «Автономнуг албан черлериниң дугайында» №174 Федералдыг хоойлунуң 5-ки чүүлүнге дүүштүр, Тыва Республиканың девискээринде турар арга-арыгның камгалалынга, өзүлдезинге ачы-дуза чедирер ажылдар күүседир талазы-биле Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1.Амгы турар күрүне албан черлериниң (арга-арыг ажыл-агыйларын) хевирин өскертир сорулга-биле Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин №1 капсырылгага дүүштүр тургузар.

2.Моон мурнунда күрүне албан черлеринге быжыглаттынган турган, амгы доктаалдың 1-ги пунктузунда айыттынган эт-хөреңгини оперативтиг эргелеп-башкарар эргени Тыва Республиканың Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының яамызы №2 капсырылгага дүүштүр, чаа тургустунган Тыва Республиканың автономнуг албан черлеринге камгалап арттырар.

3.Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң тургустунганы-биле холбаштыр план-хемчеглерни бадылаар.

4.Тыва Республиканың Арга-арыг ажыл-агый агентилели Тыва Республиканың автономнуг албан черлерин тургусканы-биле холбаштыр, план-хемчеглерни эрттирер харыысалгалыг кижини быжыглаар болгаш автономнуг албан черлериниң тургузукчузу бүрүн эргезин хүлээдип бээр.

5.Тыва Республиканың Арга-арыг ажыл-агый агентилели;

Тыва Республиканың Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының яамызы-биле дугуржуп тургаш,2008 чылдың январь 1-ге чедир Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң уставын бадылаар.

2008 чылдың январь 1-ге чедир Тыва Республиканың Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының яамызының дугурушканы-биле,Тыва Республиканың автономнуг албан черлериниң директорларын томуйлаар болгаш оларныңбиле күш-ажылчы керээлерни чарар.

6.Бо доктаалдың күүселдези дээш контрольду Тыва Республиканың Чазааның Аппарадының комплекстиг социал-экономиктиг хөгжүлде эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Федералдыг өнчүден дамчыдып берген эт-хөреңгини Тыва Республиканың күрүненің өнчүзүнче эгилде чок хүлээп алырының дугайында

2007 чылдың декабрь 24 №1087 Кызыл хоорай

Федералдыг Эт-хөреңгини эргелеп-башкарар талазы-биле федералдыг агентилелдиң Девискээр эргелелиниң 2007 чылдың октябрь 29-та «Тыва Республиканың өнчүзүнге эт-хөреңгини дамчыдып бээриниң дугайында» №5-478 айтыышкынын болгаш 2007 чылдың октябрь 29-та федералдыг Эт-хөреңгини эргелеп-башкарар талазы-биле федералдыг агентилелдиң Девискээр эргелелиниң удуртукчузунуң бадылааны,федералдыг өнчүнү Тыва Республиканың эт-хөреңги өнчүзүнче дамчыдып берген актызынга үндезилеп Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1. Федералдыг өнчүден дамчып келген эт-хөреңгини Тыва Республиканың күрүне өнчүзүнче эгилде чок хүлээп алыр (капсырылга коштунган):

2. Тыва Республиканың Чер болгаш эт-хөреңги харылзааларының яамызынга;

амгы доктаалдың 1-ги пунктузунда айыттынган федералдыг эт-хөреңгини Тыва Республиканың күрүне өнчүзүнче хүлээп алырын күштүг болуп турар хоойлужудулгага дүүштүр белеткеп кылыр;

амгы доктаалдың 1-ги пунктузунда айыттынган эт-хөреңгини Тыва Республиканың күрүне өнчүзүнүң даңзызынче киирер.

3. 2007 чылдың октябрь 29-тан, амгы доктаалдың 1-ги пунктузунда айыттынган эт-хөреңги Тыва Республиканың өнчүзү болур эргези тургустунар.

4. Бо доктаалдың күүселдези дээш контрольду Тыва Республиканың Чазааның Аппарадының комплекстиг социал-экономика хөгжүлдезиниң эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Капсырылга

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың декабрь 24-те №1087 доктаалы-биле бадылаан

Тыва Республиканың күрүне өнчүзүнче федералдыг өнчүден дамчып келген эт-хөреңгиниң даңзызы

Шимчевес объектиниң ады (бот-тускайлаң характеристиказын айтып тургаш)	Объектиниң турар чери (адрези)
Санатория бажыңы, литер А, ниити шөлү 1394,8 дөрб.метр,техниктиг каът,ниити шөлү 49,4 дөрб.метр.	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Котельная тудуу,литер В,ниити шөлү 135,5 дөрб.метр.	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Трансформатор подстанциязы, литер Г, ниити шөлү 54 дөрб.метр	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Ийи суг чыылдырар кудуктуг насос	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Канализацияның ийи септиказы	Тыва Респулика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Узуну 125 метр суг хандырылгазының четкилери	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская, 1 «а»
650 метр хемчээлдиг канализация четкилери	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
792,7 метр хемчээлдиг чылыг четкилери	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1»а»
Профилакторская кудумчузунда демир-бетон чагыларлыг ВЛ-0,4	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Гараж тудуу,литер Б,ниити шөлү 126,8 дөрб.метр	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»
Ыяш чагыларлыг ВЛ-10 «Птицефабриканың» подстанциязындан КПТН-ге чедир 10.04 КВ	Тыва Республика,Кызыл кожуун,Каа-Хем суур,Профилакторская кудумчузу,1 «а»

2007 чылда автомобиль оруктарының болгаш тудугларының тудуунуң болгаш чаартып кылыр программазынга өскерилгелерни кииририниң дугайында

2007 чылдың декабрь 25 №1092 Кызыл хоорай

2007 чылда Тыва Республиканың ниити ажыглалдың автомобиль оруктарының регионалдыг четкилерин хөгжүдерин хандырар сорулга-биле Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың январь 9-та «2007 чылда автомобиль оруктарының болгаш тудугларының тудуунуң болгаш чаартып кылыр программазының дугайында» №22 доктаалы-биле бадылаан (2007 чылдың май 3-те, 2007 чылдың июнь 5-те болгаш 2007 чылдың август 31-де өскерилгелери-биле) ооң чаа редакциязынга киир бижээн капсырылгага дүүштүр, 2007 чылда автомобиль оруктарының болгаш тудугларының тудуунуң болгаш чаартып кылыр программазынга өскерилгелерни киирер.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2006 чылдың июнь 9-та хүлээп алганы №757 доктаалын езугаар республиканың бюджединче организацияларның дедир эгидер ужурлуг акша-хөреңгизинге хамаарыштыр, ону ажыглааны дээш хуулар, хөөлер болгаш торгаалдарга хамаарыштыр өрелерни үндүр бижиириниң Чурумунга өскерилгелер кииририниң дугайында

2007 чылдың декабрь 17-де № 1078 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Чазааның 2006 чылдың июнь 9-та хүлээп алган № 757 доктаалын езугаар организацияларның республиканың бюджединче дедир эгидер ужурлуг акша-хөреңгизинге, ону ажыглааны дээш хуулар, хөөлер болгаш торгаалдарга хамаарыштыр өрелерни үндүр бижиириниң Чурумунга дараазында өскерилгелерни киирер:

1) 2-ги чүүлде:

а) "2006" саннарны "2007 ч." саннар-биле өскертир;

"2005" саннарны "2006" деп саннар-биле өскертир;

б) "Организация өрезиниң кол түңү-биле санажыптарга, хуулар, хөөлер болгаш торгаалдар бо Чурумнуң 6-гы чүүлүнге дүүштүр үндүр бижиттинип болур." деп дараазында утказыг немелде абзацты киирер;

2) 5-ки чүүлде:

а) "ж" деп иштики абзацка дараазында утказыг киирилдени немээр:

"ж) күрүнениң юридиктиг организацияларның Ниити даңзыда чок болгаш өрези чок дээн үндүрүг органындан шынзылгалыг 2001 чылдың август 8-те "Күрүнениң юридиктиг албан черлери болгаш бот-хууда сайгарлыкчыларның бүрүткээриниң дугайында №129-ФХ " Федералдыг Хоойлунуң 26 чүүлүнге үндезилээн;";

б) ийи дугаар абзацта "2006" саннарны "2007" саннар-биле солуур.

2. Бо доктаалды "Шын" болгаш "Тувинская правда" солуннарынга парлаар.

3. Бо доктаалдың күүселдезин хайгааразы-биле ТР-ниң Саң-хөө яамызынга дагзыр.

ТР-ниң Чазааның Даргазының хүлээлгезин күүседип турар А.ДАМБА-ХУУРАК.

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың июнь 4-те "Тыва Республиканың чурттакчы чонунуң социал хандырылга черлериниң ажылдакчыларының ажылының төлевириниң Дүрүмнерин доктаадырының дугайында" № 646 доктаалынга өскерилгелер кииририниң дугайында

2007 чылдың декабрь 25-те № 1095 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың нормативтиг эрге-хоойлу актыларын федералдыг хоойлуларга дүүштүрери-биле Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың 2007 чылдың июнь 4-те "Тыва Республиканың чурттакчы чонунуң социал хандырылга черлериниң ажылдакчыларының ажылының төлевириниң Дүрүмнерин доктаадып тургузарының дугайында" № 646 доктаалында ТР-ниң чурттакчы чонунуң социал хандырылга черлериниң ажылдакчыларының ажылының төлевириниң Дүрүмнериниң сес дугаар абзацтың 1.4 чүүлүнде "азы чамдык федералдыг болгаш республиканың хоойлулары-биле көрдүнген хүлээлгелериниң" деп сөстерни "азы Россия Федерациязының Күш-ажыл хоойлузу болгаш өске-даа федералдыг хоойлулар-биле көрдүнген чамдык хүлээлгелериниң" деп сөстер-биле солуур.

2. Бо доктаалды "Шын" болгаш "Тувинская правда" солуннарынга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

«Тыва Республиканың Кызыл хоорайы» хоорай округунуң девискээринге регион деңнелдиг онзагай байдалды чарлаарының дугайында

2008 чылдың январь 7 № 2 Кызыл хоорай

2008 чылдың январь 5-те «Тудугжулар» суурунда 2 дугаарлыг бажыңга болган 5 млн.ажыг рубльдиң материалдыг когаралын чедирген өрт-биле холбаштыр, Россия Федерациязының Чазааның 2007 чылдың май 21-де «Бойдустуң болгаш техногенниг онзагай байдалдарның классификациязының дугайында»№ 304 доктаалынга, Тыва Республиканың 1996 чылдың апрель 27-де «Бойдустуң болгаш техногенниг онзагай байдалдарындан чурттакчы чонну болгаш девискээрлерни камгалаарының дугайында» № 578 хоойлузунга (Тыва Республиканың 2001 чылдың август 8-те № 1172, 2004 чылдың июль 12-де № 653-УХ, 2004 чылдың декабрь 29-та № 1111, 2007 чылдың июль 23-те № 267 хоойлуларының редакциязы) үндезилеп, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. «Тыва Республиканың Кызыл хоорайы» хоорай округунуң девискээринге регион деңнелдиг онзагай байдалды чарлаар.

2.Кызыл хоорай мэриниң хүлээлгезин күүседип турар Р.Д.Доржуга 2008 чылдың январь 5-те болган өрттен когараан улуска бирги ээлчегниң дузазын чедирериниң талазы-биле доктаамал ажылдаар штабты тургузарын сүмелээр.

3.Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2005 чылдың ноябрь 11-де «Тыва Республиканың девискээр ужур-дузалыг ниити ажыглалдың автомобиль оруктарын муниципалдыг өнчүге дамчыдарының дугайында» №1253 доктаалынга өскерилгелер киирер дугайында

2008 чылдың январь 11 №4 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазааның 2005 чылдың ноябрь 11-де «Тыва Республиканың девискээр ужур-дузалыг ниити ажыглалдың автомобиль оруктарын муниципалдыг өнчүге дамчыдарының дугайында» №1253 доктаалы-биле бадылаан Муниципалдыг өнчүге дамчыдар ужурлуг ниити ажыглалдың автомобиль оруктарының даңзызының 5, 7, 8, 9, 21 пунктуларын ап кааптар.

2. Бо доктаалды «Тувинская правда» болгаш «Шын» солуннарынга парлаар.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2005 чылдың март 2-де «Тыва Республиканың девискээринге Россия Федерациязының хамаатыларынга халас юридиктиг ачы-дузаны чедирип турар адвокаттың чарыгдалдарының орнун тургузарының чурумунуң дугайында» №216 доктаалынга өскерилгелер киирер дугайында

2008 чылдың январь 16 №6 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың хоойлужудулгазын федералдыг хоойлужудулгага дүүштүрер сорулга-биле, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1. Тыва Республиканың Чазааның 2005 чылдың март 2-де «Тыва Республиканың девискээринге Россия Федерациязының хамаатыларынга халас юридиктиг ачы-дузаны чедирип турар адвокаттың чарыгдалдарының орнун тургузарының чурумунуң дугайында» №216 доктаалы-биле бадылаан Республиканың девискээринге Россия Федерациязының хамаатыларынга халас юридиктиг ачы-дузаны чедирип турар адвокаттың чарыгдалдарының орнун тургузарының чурумунга дараазында өскерилгелерни киирер:

а) 1-ги пунктуга дараазында утказыг 5-ки иштики пунктуну немээр:

«5) хайгаарал чок чоруктуң болгаш эрге-хоойлу үрегдээшкиннериниң профилактика системазының албан черлеринде турар назы четпээн кижилерге»;

б) 4-кү пунктуда «Тыва Республиканың Күш-ажыл, социал болгаш аныяктар политиказының яамызынга» дээн сөстерни «Социал камгалал адырында Тыва Республиканың Төлээлеттирген органы (моон ыңай – Төлээлеттирген орган дээн)» деп сөстер-биле солуур;

в) 5-ки, 6-гы, 8-ки болгаш 10-гу пунктуларда «Тыва Республиканың Күш-ажыл, социал болгаш аныяктар политиказының яамызы» дээн чогуур падежтерде сөстерни «Төлээлеттирген орган» деп сөстер-биле чогуур падежтерде солуур.

2. Бо доктаал ону парлаан соонда күштүг болуп эгелээр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның «Кадрлар билии болгаш мергежилин бедидер Тываның күрүне институду» специалистерге немелде тускай эртемниң (билиг бедидериниң) күрүнениң өөредилге албан чериниң дугайында

2008 чылдың январь 18 №13 Кызыл хоорай

Тыва Республиканың Чазааның доктаадыры болза:

1. Тыва Республиканың Чазааның «Кадрлар билии болгаш мергежилин бедидер Тываның күрүне институду» специалистерге немелде тускай эртемниң (билиг бедидериниң) күрүнениң өөредилге албан чери Тыва Республиканың Өөредилге, эртем болгаш аныяктар политиказының эргелелинде турарын доктаадыр.

2. Тыва Республиканың Өөредилге, эртем болгаш аныяктар политиказының яамызы Тыва Республиканың Чазааның «Кадрлар билии болгаш мергежилин бедидер Тываның күрүне институду» специалистерге немелде тускай эртемниң (билиг бедидериниң) күрүнениң өөредилге албан чериниң адын болгаш уставын дүүштүр кылыр.

3. Тыва Республиканың Чазааның:

- 2002 чылдың декабрь 27-де «Тыва Республиканың Чазааның Билиг болгаш мергежил бедидериниң Тываның күрүне институдун тургузарының дугайында» №998 доктаалын;

- 2003 чылдың январь 28-те «Тыва Республиканың Чазааның 2002 чылдың декабрь 27-де «Тыва Республиканың Чазааның Билиг болгаш мергежил бедидериниң Тываның күрүне институдун тургузарының дугайында» №998 доктаалынга өскерилгелер киирер дугайында» №55 доктаалын күш чок деп санаар.

4. Бо доктаалдың күүселдезиниң контролюн Тыва Республиканың Чазааның Аппаратының комплекстиг социал-экономиктиг хөгжүлде эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.КАРА-ООЛ.

Тыва Республиканың Чазааның 2007 чылдың март 9-та «Тыва Республиканың девискээринде муниципалдыг тургузугларга үндүрүглер чыыр улустуң болгаш (азы) чыылда ажылдарын организастаарының дугайында» № 657 доктаалын күжүн чидирген деп санаарының дугайында

2007 чылдың март 9 № 351 Кызыл хоорай

2006 чылдың июль 27-де «Үндүрүг администрированиязын сайзыраңгайжыдар талазы-биле хемчеглерни боттандырары-биле Россия Федерациязының чамдык хоойлужудулга актыларынга болгаш Россия Федерациязының Үндүрүг кодекизиниң бирги болгаш ийиги кезээнге өскерилгелер кииририниң дугайында» № 137-ФХ Федералдыг хоойлуну дүүштүр тургузар сорулга-биле, Россия Федерациязының Үндүрүг кодекизиниң 25 чүүлүнүң 2007 чылдың январь 1-ден күжүн чидиргенин барымдаалап, Тыва Республиканың Чазааның **доктаадыры болза:**

1.Тыва Республиканың Чазааның 2006 чылдың май 20-де «Тыва Республиканың девискээринде муниципалдыг тургузугларга үндүрүглер чыыр улустуң болгаш (азы) чыылда ажылдарын организастаарының дугайында» № 657 доктаалын күжүн чидирген деп хүлээп көөр.

2. Муниципалдыг тургузугларның баштыңнарынга үндүрүглер чыылдазының айтырыгларының талазы-биле нормативтиг хоойлу-дүрүм айтырыгларын дүүштүрерин сүмелээр.

3.Бо доктаалдың күүселдезинге контрольду Тыва Республиканың Чазааның тус чер ботбашкарылга органнары-биле кады ажылдажылга эргелелинге дагзыр.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазы Ш.ООРЖАК.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИЗИНИҢ ЧАРЛЫКТАРЫ

Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузун тургузарының дугайында

1997 чылдың февраль 25 №596 Кызыл хоорай

Чуртталга бажыңнарының тудуунуң адырынга инвестицияның идепкейлиг чоруун бедидер сорулга-биле база күрүнениң тускай сорулгалыг «Чурттаар оран-сава» республика программазынга дүүштүр **доктаадырым болза:**

1. Тыва Республиканың Инвестиция болгаш сайгарлыкчы чорукту деткииириниң талазы-биле комитединиң баазазынга Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузун тургузар.

2. Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузунуң дугайында дүрүмну бадылаар.

3. Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузунуң Хайгаарал чөвүлелиниң составын бадылаар.

4. Тыва Республиканың Тудуг, Архитектура болгаш чуртталга-коммунал ажыл-агыйының яамызы фондунуң Хайгаарал чөвүлели-биле Тыва Республиканың Чазаа-биле дугуржулга езугаар неделя хуусаа иштинде Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузунуң директорун томуйлаарының дугайында саналды киирер.

5. Бо Чарлык аңаа ат салган соонда, күштүг болур.

Тыва Республиканың Президентизи Ш.ООРЖАК.

Тыва Республиканың Президентизиниң 1997 чылдың февраль 25-те №596 Чарлыы-биле бадылаан

Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузунуң дугайында ДҮРҮМ

1. Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузун (моон ыңай Фонд деп адаар) Тыва Республиканың Чазааның доктаалы-биле бадылаан күрүнениң тускай сорулгалыг «Чурттаар оран-сава» республика программазынга дүүштүр база чуртталга бажыңнарының тудуунга саң-хөө хандырылгазын чорудар сорулга-биле тургускан.

2.Фонд күрүнениң сааржылга чок организациязы болур.

Фонд тускай эт-хөреңгини оперативтиг удуртур эргелиг, кол болгаш сааржылгалыг акша-хөреңгилиг, бот-тускай балансылыг юридиктиг эргелиг чер болур.

Фонд бодунуң адындан өнчү болгаш өнчүге хамаарышпас эргелерни садып ап, керээлер чарып, дугуржулгалар кылып, лизинг операцияларын чорудуп, судка негекчи база харыысакчы боол болур.

Фондунуң ажыл-чорудулгазындан кирген орулгалар болгаш акшаның киир санаашкыннары ооң башкарылгазынга артар болгаш бо Дүрүм-биле көрдүнген сорулгаларның боттандырарынга чарыгдаттынар.

Фонд банкы албан черлеринге санаашкын саннарлыг болгаш өске-даа саннарлыг, сүлделиг таңмалыг, штампыларлыг болгаш өске-даа реквизиттерлиг болур.

Фонд бодунуң хүлээлгелери езугаар ооң эргелеп-башкарылгазында эт-хөреңги болгаш өске-даа акша-хөреңгилер дээш харыысалгалыг болур.

3. Фондунуң кол сорулгалары:

- чуртталга бажыңнарының тудуунга бюджеттен болгаш бюджеттен дашкаар акша дөстери кииринштиреринге байдалдарны тургузары;

- бүдүрүлгелерниң, организацияларның, хөй-ниити каттыжыышкыннарының чуртталга оран-саваларының тудуунга дадывырларын мөөңнээри;

- тудуг ажылдарының азы чурттаар оран-сава садып алыр чоруктуң акшаландырыышкынынга хамаатыларның киржилгезин деткиири;

- чуртталга бажыңнарынга рыноктуң тургустунарынга акша-хөреңгилерни шын ажыглаары;
- бажың тудуунуң бүдүрүлге баазазының хөгжүлдезинге болгаш чуртталга бажыңнары туттунуп турар районнарны инженер-транспорт инфраструктуразының объектилери-биле хандырарынга деткимче көргүзери;
- чуртталга бажыңнарының тудуунуң адырынга чижилгени нептередири болур.

4. Сорулгаларны боттандырары-биле фондуга:
- керээлер езугаар күүсекчилерге (хүлээникчилерге) фондунуң аңгылап берип турары саң-хөө акша-төгериниң ажыглалының тускай сорулгазынга ажыглалынга контроль чорудар база акша-хөреңгиниң тускай сорулгазында хажыдыышкыннар илереттинген таварылгада, акшаландырыышкынны түр соксадыр;
- юридиктиг эргелиг черлер болгаш хамаатылар-биле керээлер чарар, эт-хөреңгини садып алыр болгаш хөлезиге бээр, өске-даа негелде-хоойлу-дүрүм харылзаалары чорудар;
- хоойлужудулга-биле хорувайн турар өске-даа ажылды, ооң иштинде үнелиг саазыннар-биле ажылды чорудар;
- Тыва Республиканың девискээринге боду салбырларлыг болур эргени бээр.

5. Фондунуң акша-хөреңгилериниң акшаландырыышкынының дөстери:
- капитал салыышкынындан чуртталга бажыңнарының тудуунче чорудуп турар бюджет акша-хөреңгилери;
- фондуга дамчыдып берип турар, ынчалзадаа тудуг ажылдары доозулбаан чуртталга бажыңнарының садыглаашкынындан алыр акша-хөреңгилер;
- бүдүрүлгелерниң, организацияларның, хөй-нииги каттыжыышкыннарының болгаш хамаатыларның, а ол ышкаш даштыкы юридиктиг эргелиг болгаш хуу кижилерниң эки тура дадывырлары;
- Тыва Республиканың Чазааның магадылал бергени тускай сорулгалыг чээлилер;
- чуртталга бажыңнарының тудуунга чээли облигациялары;
- чурттаар оран-сава сертификаттарын үндүрген соонда чоруткан операциялардан, фондунуң түр үеде хостуг акша-хөреңгизинге садып алган үнелиг саазыннардан алган дивидентилер;
- фондунуң албаннарының көргүзүп турары инженерлиг, информастыг болгаш өске-даа ачы-дуза чедирилгези дээш төлевирлер;
- хоойлуга дүүштүр өске-даа орулгалар болур.

Фондунуң отчеттуг чылда ажыглаваапы акша-хөреңгини хавырбас, дараазында саң-хөө чылынче олар шилчиир болгаш бо Дүрүм-биле көрдүнген сорулгаларга чарыгдаар.

6. Фондунуң акша-хөреңги чарыгдалдарының угланыышкыннары:
- чуртталга фондузунуң тудуунче;
- чаа чуртталга бажыңнарының тудуунга девискээрлерниң инженерлиг белеткелинче;
- социал инфраструктура объектилериниң тудуунче;
- чуртталга-коммунал ажыл-агыйының объектилериниң тудуунче болгаш септелгезинче;
- бажың тудуунуң бүдүрүлге баазазының хөгжүлдезинче;
- чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезинге чарыгдаар орулгалар алыр сорулга-биле үнелиг саазыннар, ооң иштинде күрүнении, садып алырынче;
- чурттаар оран-сава садып азы тудуп алырынга хамаатыларга чээлилер бээри;
- чурттаар оран-сава программазын боттандырарынче угланган өске-даа хемчеглер.

7. Фондуну эргелеп-башкарары:

Фондунуң ажыл-чорудулгазын бо Дүрүм-биле таарыштырар.

Фондунуң удуртулгазын коллегия үндезининге ажылдап турар Хайгаарал чөвүлели болгаш күүсекчи дирекция чорудар.

Фонд дугайында Дүрүм-биле тодарадыр чурум болгаш негелде езугаар күрүне эрге-чагыргазының органнарының, тус чер бот-башкарылгазының, хөй-нииги каттыжыышкыннарының, сонуургалдыг бүдүрүлгелерниң, албан черлериниң, организацияларның болгаш өске-даа юридиктиг эргелиг черлерниң төлээлери болгаш хуу кижилер фондунуң Хайгаарал чөвүлелиниң кежигүннери боор болур.

Хайгаарал чөвүлелиниң даргазын чөвүлелдиң бирги организастыг хуралынга ажык бадылаашкынга хөйнүң үнү-биле соңгуур.

Фондунуң Хайгаарал чөвүлели:
- фондунуң акша-хөреңгизин тускай сорулгазынга ажыглаары дээш харыысалгалыг болур;
- фондунуң акша-хөреңгизиниң ажыглалының чугула угланыышкыннарын болгаш чурумун тодарадыр;
- фондунуң күүсекчи дирекциязының ажыл-чорудулгазының контролюн боттандырар;
- чылда бир катап фондунуң директорунуң отчедун дыңнаар болгаш фондунуң ажыл-чорудулгазының чыл түңнелдерин бадылаар;
- фондунуң акша-хөреңгилериниң ажыглалының чоруп турар үеде отчедун болгаш сметазын, инвестицияларның тургузуун, акшаландырыышкыннарның хемчээлдерин болгаш оочуруун бадылаар.
- фондуну удуртур документилерни бадылаар;
- херек апаарга, ревизияларны болгаш аудитор хыналдаларын чорударын шиитпирлээр;
- фондунуң ажыл-чорудулгазының хыналдазының түңнелдерин көөр.

Хайгаарал чөвүлелиниң шиитпири-биле ооң хуралдарынга фондунуң ажыл-чорудулгазының өске-даа айтырыгларын көрүп болур.

Фондунуң Хайгаарал чөвүлелиниң хуралдарын болгаш шиитпирлерин чөвүлелдиң даргазының ат салыры протокол-биле долдурар.

Хуралдарга Хайгаарал чөвүлелиниң шиитпирлерин чөвүлелдиң даңзыда составының хөйүнүң бадылаашкыны-биле хүлээп алыр. Хайгаарал чөвүлелиниң хуралдары, бир эвес, аңаа ооң кежигүннериниң чартыындан хөйү олуржуп турар болза, күштүг эргелиг болур.

Фондунуң Хайгаарал чөвүлели чыл санында март 1-ге чедир фондунуң ажыл-чорудулгазының дугайында илеткелди Тыва Республиканың Президентизинге кылыр.

8. Фондунуң ажыл-чорудулгазының оперативтиг удуртулгазын фондунуң директору чорудар.

Фондунуң директорун фондунуң Хайгаарал чөвүлелиниң кииргени-биле Тыва Республиканың Президентизи албан-дужаалга томуйлаар болгаш албан-дужаалдан хостаар.

Фондунуң директору фондунуң ажыл-чорудулгазының бүгү айтырыгларының талазы-биле Хайгаарал чөвүлелинге чагыртыр.

Фондунуң директору:
- чээлилер башкарыкчызы, фондунуң акша-хөреңгилериниң тускай сорулгазынга ажыглалы-биле холбашкан айтырыглар шиитпирлээр, ол ышкаш контрактылар, керээлер, дугуржулгалар чарар;
- фондунуң акша-хөреңгилериниң тускай сорулгазынга ажыглалы дээш харыысалгалыг;
- Тыва Республиканың эрге-чагырга болгаш удуртулга органнарынга база ооң девискээринден дашкаар черлерге фондуну төлээлээр;
- саң-хөө чылының түңнелдери-биле отчеттуг саң-хөө болгаш статистика документилериниң үезинде белеткели дээш харыылаар;
- фондунуң ажыл-чорудулгазы-биле холбашкан дужаалдарны, айтыышкыннарны, тайылбырларны үндүрер;
- ажылдакчыларның хүлээлгелериниң системазын ажылдап кылыр, ажылдакчыларны ажылга хүлээп алыр болгаш ажылдан үндүрер, күш-ажыл төлевириниң болгаш материалдыг деткимчениң системазын тодарадыр;
- өске-даа административтиг-ажыл-агыйжы болгаш саң-хөө айтырыглары шиитпирлээр кижи болур.

9. Фондунуң структуразын болгаш штаттыг расписаниезин фондунуң аппарадын тударынга көрдүнген болгаш фондунуң Хайгаарал чөвүлели-биле дугурушкан фондунуң акша-хөреңгилериниң болгаш сметазының хемчээлинге фондунуң директору тургузар.

10. Фонд бухгалтер учедун чорудар болгаш доктааткан чурум езугаар статистиктиг болгаш өске-даа отчетту бээр.

Фондунуң ажыл-чорудулгазынга хыналданы Тыва Республиканың Саң-хөө яамызы чылда бир катап организастаар.

Фондунуң ажыл-чорудулгазының болгаш акша-хөреңгизиниң ажыглалының дугайында медээни массалыг информация чепсектеринге парлаар.

11. Хамаатыларның болгаш юридиктиг эргелиг черлерниң сонуургалдарының камгалалы:
- фондунуң Хайгаарал чөвүлели болгаш фондунуң удуртулгазының талазы-биле оперативтиг ажыл-чорудулганы боттандырып турар кижилер фондунуң хамаатылар болгаш юридиктиг эргелиг черлер-биле операцияларының чажыдын кадагалаар хүлээлгелиг;
- саннарның ээлеринге, оларның төрелдеринге шынзыдылга бижик-биле, а ол ышкаш судтарга, арбитраж органнарынга, истелге, аудитор организацияларынга операциялар болгаш агар саннар дугайында шынзылганы доктааткан чурумну сагып тургаш, берип болур.

12. Дүрүмнү өскертири болгаш фондуну дүжүрери:

Чугула херек апарган таварылгада, фонд дугайында дүрүм доктааткан чурум-биле эде көрдүнген болгаш өскертинген боор болур.

Фондуну хоойлужудулга-биле көрген таварылгада, дүжүрүп болур.

Фондуну дүжүрген таварылгада, чээли берикчилериниң негелделерин хандырганының соонда арткан ооң эт-хөреңгизин фонду дугайында Дүрүмде айыттынган сорулгаларже чорудар.

Тыва Республиканың Президентизиниң 1997 чылдың февраль 25-те №596 Чарлыы-биле бадылаан

Тыва Республиканың Чазааның Чуртталга бажыңнарының тудуунуң хөгжүлдезиниң талазы-биле фондузунуң Хайгаарал чөвүлелиниң СОСТАВЫ

Б.Д.Байыр-оол – Тыва Республиканың тудуг, архитектура болгаш чуртталга-коммунал ажыл-агыйының сайыдының бирги оралакчызы

С.А.Барыбин – Кызыл хоорайның чагыргазының даргазының оралакчызы;

В.Х.Иргит – Тыва Республиканың саң-хөө сайыдының оралакчызы

В.И.Каң-оол – Тыва Республиканың Инвестиция болгаш сайгарлыкчы чорукту деткиириниң талазы-биле комитеттиң даргазы

М.А.Кыргыс – «Тыватудуг» АН-ниң чиңгине директору

В.Б.Монгуш – Тыва Республиканың Күрүне өнчү-хөреңгизин эргелеп-башкарарының талазы-биле күрүне комитединиң даргазының хүлээлгезин күүседип турар

Д.Д.Монгуш – Тыва Республиканың экономика сайыдының оралакчызы;

К.Д.Ондар – Дээди Хуралдың депутады, Экономика болгаш саң-хөө-чээли политиказының талазы-биле комитеттиң даргазы (дугуржулга езугаар)

В.А.Ооржак – Россия Федерациязының Сбербанкызының Тыва банкызының даргазы

Д.О.Саая – Тыва Республиканың Чазааның Баштыңының оралакчызының социал политика талазы-биле секретариадының удуртукчузу

Ю.Т.Сарыглар – Чуртталга-коммунал ажыл-агыйының ТБК-ның чиңгине директорунуң оралакчызы.

Тыва Республикада боду чоруур машиналарның болгаш өске-даа хевирниң техникаларының техниктиг байдалын хайгаараар Күрүне эргелелин тургузар болгаш ооң структуразын бадылаар дугайында

Тыва Республиканың Конституциязының 111 чүүлүнүң 2 кезээниң 1 пунктузун удуртулга болдургаш, Россия Федерациязының Чазааның 1998 чылдың декабрь 13-те хүлээп алган №291 «Россия Федерациязында боду чоруур машиналарның болгаш өске-даа хевирниң техникаларының техниктиг байдалын хайгаараар күрүне хайгааралының дугайында» доктаалын амыдыралга боттандырар, ол ышкаш Тыва Республикага күрүнениң техника хайгаараар органнарның ажылының деңнелин бедидери-биле доктаадырым болза:

1. Тыва Республиканың Көдээ ажыл-агый болгаш аъш-чем яамызының база кожуун чагыргаларының күрүнениң техника хайгаараар инспекцияларының баазазынга Тыва Республиканың боду чоруур машиналарының болгаш өске-даа хевирниң техникаларының техниктиг байдалын хайгаараар Күрүне эргелелин тургузар (ТР-ниң КТХ эргелели).

2.Тыва Республиканың Көдээ ажыл-агый болгаш аъш-чем яамызы күрүнениң техника хайгаараар инспекциязының штаттыг единицазын Тыва Республиканың КТХ эргелелинге дамчыдып бээр.

3. Кожуун чагыргаларының даргаларынга күрүнениң техниктиг хайгаарал инспекцияларының штаттыг единицаларын Тыва Республиканың КТХ эргелелинге дамчыдып бээрин сүмелээр.

4. Тыва Республиканың Көдээ ажыл-агый болгаш аъш-чем яамызының 1 штаттыг единицазын болгаш кожууннар чагыргаларының 16 штаттыг единицазын ажыл төлевириниң фондузун, аңаа санаашкыннарны база чарыгдалдарны «Күрүне эргелели» деп кезекче Тыва Республиканың Саң-хөө яамызы дамчыдып бээр.

2002 чылдың республика бюджединге ТР-ниң КТХ эргелели тударынга чогуур чарыгдалдарны киирер.

5.ТР-ниң КТХ эргелелиниң структуразын капсырылга езугаар бадылаар.

6.Тыва Республиканың Президентизиниң Администрациязы бо Чарлыкты амыдыралга боттандырары-биле холбашкан чогуур өскерилгелерни болгаш немелделерни Тыва Республиканың Президентизиниң болгаш Тыва Республиканың Чазааның документилеринге киирер.

Тыва Республиканың Президентизи
Ш.ООРЖАК.

Кызыл хоорай
2002 ч.январь 11.
№1091

Капсырылга

Тыва Республиканың Президентизиниң 2002 чылдың январь 11-де №1091 Чарлыы-биле бадылаан

2002 чылда Тыва Республиканың күртеххайгаарал эргелелиниң СТРУКТУРАЗЫ

№	Килдистерни ады, албан-дужаалдар бөлүктери	Саны	Турар чери
	Удуртулга	2	
1.	Эргелелдиң начальниги—күрүне кол инженери — Тыва Республиканың күртеххайгаарал инспектору	1	Кызыл хоорай
2.	Эргелелдиң начальнигиниң оралакчызы — күрүне кол инженери — Кызылда күртеххайгаарал инспектору	1	Кызыл хоорай
	Бухгалтерия		
3.	Кол бухгалтер	1	Кызыл хоорай
	Кожууннарда күртеххайгаарал инспекцияларының начальниктери		
4.	Бай-Тайга, Барыын-Хемчик кожууннарның инспекция начальниги — күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Кызыл-Мажалык суур
5.	Чөөн-Хемчик кожууннуң инспекция начальниги—күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Чадаана хоорай
6.	Сүт-Хөл кожууннуң инспекция начальниги — күрүне кол инженери — күртеххайгаарал инспектору	1	Суг-Аксы суур
7.	Улуг-Хем, Чаа-Хөл кожууннарның инспекция начальниги-күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Шагаан-Арыг хоорай
8.	Таңды, Чеди-Хөл кожууннарның инспекция начальниги-күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Бай-Хаак суур
9.	Каа-Хем кожууннуң инспекция начальниги-күрүне кол инженери — күртеххайгаарал инспектору	1	Сарыг-Сеп суур
10.	Бии-Хем кожууннуң инспекция начальниги-күрүне кол инженери — күртеххайгаарал инспектору	1	Туран хоорай
11.	Кызыл, Шынаа кожууннарының инспекция начальниги—күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Каа-Хем суур
12.	Тожу кожууннуң инспекция начальниги-күрүне кол инженери—күртеххайгаарал инспектору	1	Тоора-Хем суур
13.	Тес-Хем,Эрзин кожууннарның инспекция начальниги-күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Эрзин суур
14.	Өвүр, Мөңгүн-Тайга кожууннарның инспекция начальниги — күрүне кол инженери-күртеххайгаарал инспектору	1	Хандагайты суур
	Ажыл-агый кезээ	1	
15.	Чиик автомашина чолаачызы	1	Кызыл хоорай

«Тыва Республиканың экономиказынга немелде инвестициялар системазының дугайында» 1997 чылдың ноябрь 30-де №126 Тыва Республиканың Президентизиниң Чарлыының күжүн чидиргенин хүлээп көөрүнүң дугайында

2002 чылдың февраль 15 №1135 Кызыл хоорай

1. «Тыва Республиканың экономиказынга немелде инвестициялар дугайында»1997 чылдың ноябрь 30-де №126 Тыва Республиканың Президентизиниң Чарлыын күжүн чидирген деп санаар.

2.Тыва Республиканың Чазаа бо Чарлыкка дүүштүр бодунуң актыларын 2 ай хуусаада кылыр.

3. Бо Чарлыкка ат салган хүнүнден күштүг болур.

Тыва Республиканың Президентизи
Ш.ООРЖАК.

«Тыва АССР-ниң күрүне эрге-чагырга органнарынга болгаш эргелелдеринге удуртур албан-дужаалдарга ажылдап чорааннарга күрүне пенсиязынга немелде төлевир дугайында» Тыва Республиканың Президентизиниң 1997 чылдың июль 14-те №46 Чарлыынга немелделер киирер дугайында

Тыва АССР-ниң күрүне эрге-чагырга органнарынга болгаш эргелелдеринге албан-дужаалдарга ажылдап чорааннарның социал магадылалын тургузар сорулга-биле доктаадырым болза:

1. «Тыва АССР-ниң күрүне эрге-чагырга органнарынга болгаш эргелелдеринге удуртур албан-дужаалдарга ажылдап чорааннарга күрүне пенсиязынга немелде төлевир дугайында» Тыва Республиканың Президентизиниң 1997 чылдың июль 14-те Чарлыынга (Тыва Республиканың Президентизиниң 2000 чылдың февраль 10-да №628 Чарлыынга, Тыва Республиканың Президентизиниң 2000 чылдың март 16-да №636, 2000 чылдың июль 4-те №708, 2000 чылдың август 21 №742, 2000 чылдың декабрь 19-та №819, 2001 чылдың №1009, 2002 чылдың январь 16 №1099 чарлыктарынга киирген өскерилгелер болгаш немелделер-биле) дараазында немелделерни киирер:

Тыва АССР-ниң күрүне эрге-чагырга органнарынга болгаш эргелелдеринге албан-дужаалдарга ажылдап чорааннарга ай санында күрүне пенсиязынга немелде төлевир тургузар даңзыда (капсырылга №1) «Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында парлалга талазы-биле эргелелдиң начальниги» деп сөстерниң соонга «Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында Капитал тудуг эргелелиниң начальниги» деп сөстерни немээр;

Тыва АССР-ниң күрүне эрге-чагырга органнарынга болгаш эргелелдеринге албан-дужаалдарга ажылдап чорааннарга ай санында күрүне пенсиязынга немелде төлевир санаар даңзыга (капсырылга №2) чедиги туруушта (2-и графа) «Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чанында парлалга талазы-биле эргелел начальниги» деп сөстерниң соонга «Тыва АССР-ниң чанында Капитал тудуг эргелелиниң начальниги» деп сөстерни немээр.

2. Бо доктаалга ат салган хүнүнден күштүг болур.

Тыва Республиканың Президентизи
Ш.ООРЖАК.

Кызыл хоорай
2002 ч.февраль 6
№1123

32065

ООН БӨДҮҮН ЧЕРЛЕ БОЛБАС!

ЮРИДИКТИГ ЭРГЕЛИГ АЛБАН ЧЕРЛЕРИНИҢ БОЛГАШ ХУУДА САЙГАРЛЫКЧЫЛАРНЫҢ КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ

ОНЗАГАЙ САНАЛДЫ КИИРИП ТУР БИС!

АВТОМОБИЛЬДИ ЛИЗИНГИГЕ САДЫП АЛЫР – (ЧЭЭЛИ-БИЛЕ ЭВЕС)

«Элемент-Лизинг» КХН-ни таварыштыр

✓ЭҢ БИЧЕ дадывырлыг

✓АВТОМОБИЛЬДИ БӨГҮН АП АЛЫҢАР, а санажыры – 3 чыл дургузунда

✓ҮНДҮРҮГ ОНААРЫН ЭВЭЭЖЕДИП АЛЫҢАР

✓ТЫВАНЫҢ БҮГҮ КОЖУУННАРЫНДАН СИЛЕРНИ

ШИИТПИР ХҮЛЭЭП АЛДЫНГАН! ЧЫЛДА 6,1%

Дараазында адрезинде манап тур: "АВТО-ЦЕНТР на КАЛИНИНА"

Кызыл хоорай, Калинин кудумчузу, 118, т. (39422) 5-44-55, 5-19-07.

акция чылды төндүр уламчылаар

СУРАГЛЫГ ЭКОНОМИСТ-БУХГАЛТЕР, ОРГАНИЗАКЧЫ

Шынап-ла, Байыр Түлүшович Санчы ындыг кижи. Ооң ажыл-херээ, амыдыралы Тывага билдингир, сурагжаан. Республиканың Хереглекчилер эвилелиниң удуртукчуларының бирээзи, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң депутады. Хандырылга албан чериниң ийи чыыжының чиңгине директору чораан Б.Т. Санчы хайыралыг амытынындан элекке чарылганындан бээр чеден харлап чорааш, бо чылын февраль 13-те бир чыл болур.Ол республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдезинге политиктиг амыдыралынга улуг үлүүн киирген.Каяа-даа өөренип, ажылдап тургаш, чүгле эки талаларын бадыткап көргүскен . Школага, техникумга, институтка эң эки өөреникчилерниң, студентилерниң бирээзи турган. Новосибирскиге садыг кооператив техникумун кончуг эки дооскаш, Тываның Хереглекчилер эвилелиниң аппарадынга килдис эргелекчизиниң оралакчызынга ажылдап эгелээни таварылга эвес. Аңаа 1 чыл ажылдааш, бодунуң билиг-мергежилин улам бедидери-биле база-ла Новосибирскиниң садыг-кооператив институдунга бот-өөредилге-биле өөренип киргеш, ону чедиишкинниг дооскан. Ынчангаш Хереглекчилер эвилелиниң баштаар чери Байыр Санчыны Төп бухгалтерияның удуртукчузунуң оралакчызынга томуйлаан.

Садыг-кооператив шугумунга ооң кызымак, организакчы ажылы ынчалдыр чоорту эгелээн. Мөңгүн-Тайгага хереглекчилер ниитилелиниң даргазы, республиканың Хереглекчилер эвилелиниң даргазының саң-хөө талазы-биле оралакчызы, ВЛКСМ Тыва обкомунуң саң-хөө килдизиниң даргазы, Хереглекчилер эвилелиниң тудуг эргелелиниң даргазы, садыгның элээн каш баазаларының директору – бо албан-дужаалдарга ооң удуртукчу, организакчы чаяаны улам илерээн. Ылаңгыя Кызылда садыг баазазы – бүдүн суурну, ол ышкаш ниити чуртталга бажыңнарын хөйнү туттурган. Олар дээрге, Б.Санчыга тураскаал-дыр. Ынчангаш Хереглекчилер эвилелиниң материал-техниктиг баазазын шуут чаарткан. Ооң бир үре-түңнелдиг ажылы болза, Республиканың хандырылга-саарылга чериниң чиңгине директору турган үези. Ынчан ол Тываның бүдүрүлгелерин, тудугларын школа, эмнелге, культура, уруглар албан черлериниң тудугларын янзы-бүрү материалдар, дериг-херекселдер-биле хандырар дээш өске девискээрлер-биле быжыг харылзаалыг ажылдап, республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдезинге эң-не

Эживис дугайында

улуг үлүүн киирген Тываның удуртур органнары, чону билир, бедии-биле үнелээн.

Байыр Түлүшович тывынгыр-сагынгыр, эвилең-ээлдек, дузааргак, хөглүг-баштак, негелделиг чоруу-биле чоннуң хүндүткелин чаалап алган. Дээди Советтиң эң-не идепкейлиг депутаттарының бирээзи болгаш, сессияга, комитеттерге республиканың ажыл-агыйжы база политиктиг амыдыралында четпестерни чайладыры-биле саналдарны киирип, ооң күүселдезин чедип ап чораан. Ылаңгыя республиканың бюджет болгаш өске-даа хоойлуларын хүлээп алырынга аажок идепкейлиг киржип турган. Оон аңгыда, Тываның Конституциязын хүлээп алырынга бодунуң туруштуг санал-оналын киирген.

Ооң күш-ажылчы намдарынга бир солун чүүл болза, Тыва Республиканың Президентизинге соңгулдалар үезинде кандидат болуп киришкени. Ынчан ол республиканың социал-экономиктиг хөгжүлдези кандыг болур дугайында бодунуң бодалдарын, көрүжүн дыка билдингир, тода тайылбырлап, программага киирип алгаш ужуражылгаларга бодунуң оратор талантызын көргүскен.

Пенсияже үнгеш, Күрүне Думазының депутадының дузалакчызы болуп ажылдааш, ооң ажыл-чорудулгазынга улуг дузаны чедирген.

Байыр Түлүшович политик кижи болгаш чурттуң делегей байдалын эки билир чораан. Кандыг-даа айтырыгга ол дорт харыылаар, акты ак, караны кара дээр чаныш-сыныш чок кижи.

Б.Санчы найыралдыг өг-бүлениң ээзи, чөленгиижи. Уругларының иези Бичен Иргековна Тыва АССР-ниң Улуг Хуралының аппараттарының улуг бухгалтери, саңхөө эргелелиниң начальниги болуп хөй чылдарда ажылдаан. Тыва Республиканың алдарлыг экономизи. Оглу Сергей адазының ажылын уламчылап, акционер ниитилелдиң чиңгине директору болуп ажылдап турар, улуг уруу Саяна дээди эртемниг юрист, хеймери Саглаша үндүрүг академиязын дооскаш, Кызылда үндүрүг инспекциязының килдис начальниги болуп ажылдап турар.

Байыр Түлүшовичиниң өг-бүлези аажок найыралдыг, ажылга ынак, кончуг эки дачалыг. Байыр Түлүшович черле ада-иезиниң идегелдиг дузалакчызы болуп бичиизинден тура-ла кежээ, кызымак чоруун көргүзүп чораан. Ооң уруг-дарыы адазын дөзеп, ажылынга аажок харыысалгалыг, четпестерге эптеш чок, шынчы.

Кижи амыдырап-чурттап, ажылдап чораан үезинде ийи кол исти — төлептиг ажы-төлдү, чонунга уттундурбас эки чүүлдерни арттырар ужурлуг. Езулуг мөзүбүдүштүг, ак сеткилдиг, ол сорулгазын Тываның сураглыг оолдарының бирээзи Байыр Түлүшович Санчы төлептии-биле күүсеткен. Ынчангаш ону өг-бүлези, дөргүлтөрелдери, кады ажылдап-чурттап келген эш-өөрү чер-ле утпас, ооң чырык адынга мөгейип чоруур бис.

Эш-өөрүнден.

Тере-Хөл кожууннуң Төлээлекчилер хуралының даргазының – муниципалдыг районнуң баштыңының соңгулдаларының дугайында

ТЕРЕ-ХӨЛ КОЖУУННУҢ ТӨЛЭЭЛЕКЧИЛЕР ХУРАЛЫНЫҢ ШИИТПИРИ

2008 чылдың январь 24 №1 Кунгуртуг суур

Кожууннуң уставының 20-ги чүүлүнге үндезилеп, саналга комиссиязының 2008 чылдың январь 24-те №5 протоколунга дүүштүр бадылаашкынның түңнелдери-биле Тере-Хөл кожууннуң Төлээлекчилер хуралының **шиитпирлээни болза:**

1. Тере-Хөл кожууннуң Төлээлекчилер хуралының даргазынга – муниципалдыг районнуң баштыңынга Евгений Сергеевич Чигжитти соңгуттурган деп санаар.
2. Бо шиитпирни «Шын» болгаш «Тувинская правда» солуннарынга парладыр.
3. Бо шиитпир ону албан езузу-биле парлаан хүнүнден эгелеп күштүг болур.

Тере-Хөл кожууннуң Төлээлекчилер хуралының даргазы — муниципалдыг районнуң баштыңы Е.С.ЧИГЖИТ.

Хөөмей чылының ажыдыышкыны — февраль 13-те

Улусчу чогаадылга бажыңынга 10 шакта хөөмейге хамаарышкан айтырыгларгаа «төгерик стол» эртер.

18 шакта хөгжүм-шии театрынга «Тывавыстың тыныжы сен, хөөмейжи» деп Хөөмей чылынга тураскааткан байырлыг ажыдыышкынның концерти болур.

КАНДИДАТТАРДА ЧЕЖЕ АКША БАРЫЛ?

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

РФ-тиң Төп соңгулда комиссиязының кежигүнү Евгений Колюшин РФ-тиң Президент албан-дужаалынга кандидаттарның соңгулда фондузунда чеже акша-хөреңги киргенин, ооң чеже хирезин чарыгдаанын дыңнаткан.Ооң чугаалааны-биле алырга, Андрей Богдановтуң соңгулда фондузунда 4 миллион 850 муң рубль кирген, ооң 811 муңун кандидат чарыгдаан.

Владимир Жириновскийниң соңгулда фондузунче 15 миллион рубльди шилчиткен, бо хөреңгиден 11 миллион 928 муң рубльди ол чарыгдап четтигипкен.

Геннадий Зюгановтуң соңгулда фондузунче 29 миллион 160 муң рубль кирген, РФ-тиң Коммунистиг партиязындан кандидат оон 26 миллион 411 муң рубльди чарыгдап каапкан.

Евгений Колюшинниң дыңнатканын езугаар алырга, «Чаңгыс демниг Россия» политиктиг партиядан кандидат Дмитрий Медведевтиң соңгулда фондузунче 66 миллион 339 муң рубльди шилчиткен. Оон чүгле 1 миллион 229 муңун кандидат чарыгдаан болуп турар.

(Новость информация агентилелиниң медээзи).

Бай-Тайга кожууннуң Тээли суурда ажылдап-чурттап чоруур даай-ававыс Бистина Кунгаевна Салчактың оглу

Маадыр Каң-оолович

ШОПААНЫҢ

айыыл-халапка таварышкаш амы-тынындан чарылганы-биле даай-ававыска, угбавыска, чоок төрелдеривиске ханы кажыыдалды илергейлеп тур бис.

Кызылда төрелдери.

ШЫН

Индекс 667000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100.

ТУРГУЗУКЧУЗУ: Тыва Республиканың Чазаа.

Кол редактор С.С.МОНГУШ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ ТЕЛЕФОННАРЫ:
Кол редактор — 2-01-35, кол редакторнуң оралакчызы —2-19-87, тел/факс (394-22) 2-17-94, бухгалтерия — 2-17-91.
КИЛДИСТЕР: ниитилел-политиктиг килдис — 2-18-10, культура, өөредилге —2-03-88, чагаа —2-03-87, көдээ ажыл-агый, очулга — 2-17-09, үлетпүр — 2-40-77. e-mail:shyn@tuva.ru
Солун келбейн барганда, 3-14-94 телефонче долгаар.
Неделяда үш катап үнер. Хемчээли парлаан 2 ама.
Тираж 9451. Чагыг 12. Номерни парлалгаже дужааганы: график езугаар — 21.00, херек кырында — 20.00.

АГАР САНЫВЫС: № 40703810400000010000 Б ОАО Банк "Тувакредит", Кызыл ИНН—1701008465; корр сч 30101810600000000729 БИК 049304729.

Россия Федерациязының Парлалга, телерадио-дамчыдылга болгаш массалыг коммуникациялар херектериниң талазы-биле яамызының Ортаакы Сибирьде регионнар аразының девискээр эргелели «Шын» солунну 2004 чылдың май 14-те эде бүрүткээн.

Херечилелдиң дугаары — ПИ № 16-0510. Индекс 11530, 31730.

ТР-ниң «Тываполиграф» унитарлыг күрүнениң бүдүрүлгезинге парлаан (Кызыл, Щетинкин-Кравченко, 1).

Солунда парлаттынган материалдарның авторларының бодалдары редакцияның туружу-биле дүүшпейн барып болур. Айыттынган саннары болгаш өске-даа фактылары, дыңнадыглары дээш авторлар боттары харыылаар.